

การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกสิกรรมผู้ผลิตผู้ขายอินทรีย์
ในอำเภอเดราวิน จังหวัดเตย

จินิตา เกตุแก้วเกิดขง

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับบัณฑิตยสถานแห่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๑

**การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย**

ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง

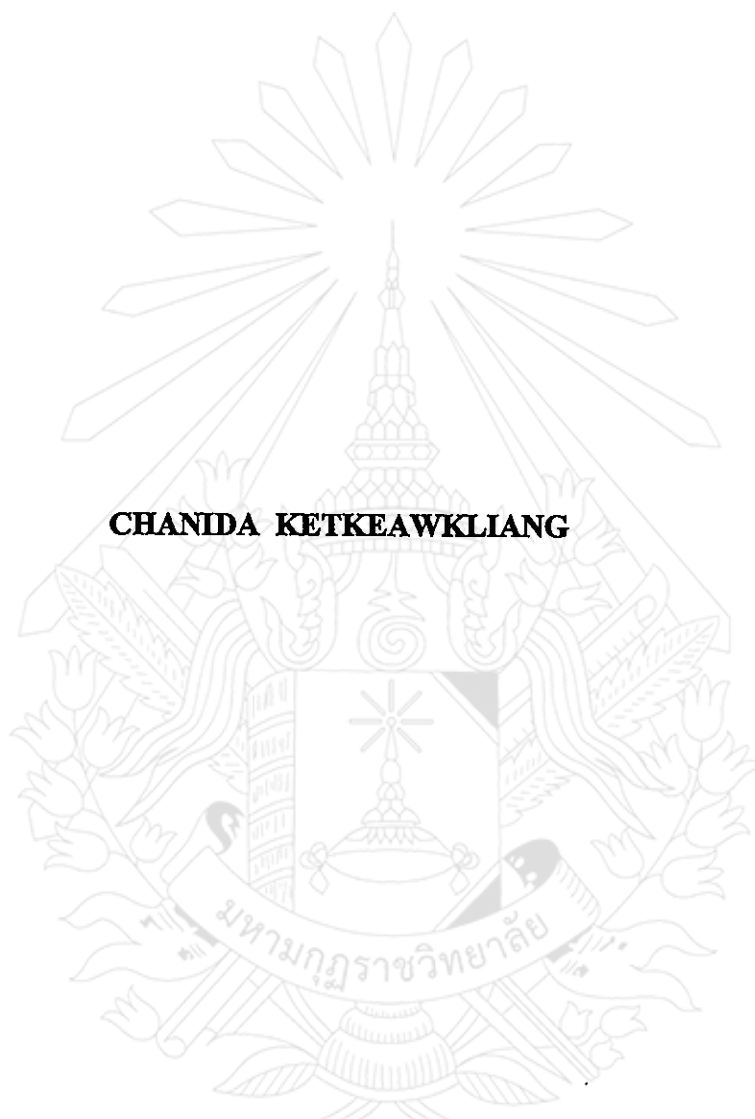
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2553

**THE APPLICATION OF SUFFICIENT ECONOMIC PHILOSOPHY
IN GROUP OF ORGANIC FERTILIZER PRODUCER IN
ERAWAN DISTRICT, LOEI PROVINCE**

CHANDA KETKEAWKLIANG

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

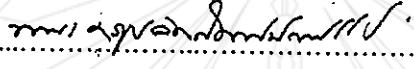
GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

B.E. 2553 (2010)

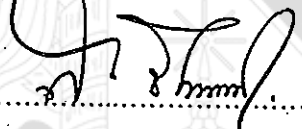
หัวข้อสารนิพนธ์ : การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใน
อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา : ชนิตา เกตุแก้วเกลี้ยง
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระวรราช สีลาวัโ (ดร.)

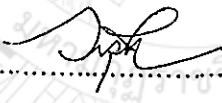
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์ (ดร.))

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์ (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระวรราช สีลาวัโ (ดร.))

..... กรรมการ
(พระมหาวิโรจน์ กุตุควิโร (ดร.))

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไชยวุฒิ มนตรีรักษ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : **The Application of Sufficient Economic Philosophy in Group of Organic fertilizer Producer in Erawan District, Loei Province**

Student's Name : **Chanida Ketkeawkliang**

Department : **Government**

Advisor : **Asst. (Emeritus) Prof. Dr. Sukit Chaimusik**

Co-Advisor : **Phra Warawut Seelawutho (Dr.)**

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn **Dean of Graduate School**
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

Thematic Committee

P. Sampipattanaviriyajarn **Chairman**
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

S. Chaimusik **Advisor**
(Asst. (Emeritus) Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

P. W. Raecha **Co-Advisor**
(Phra Warawut Seelawutho (Dr.))

V. Kuttaveero **Member**
(PhramahaViroj Kuttaveero (Dr.))

Chaiwit Monteeruk **Member**
(Asst. Prof. Chaiwit Monteeruk)

หัวข้อสารนิพนธ์	: การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา	: ชนิกา เกตุแก้วเกลี้ยง
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. อุกิจ ชัยมุสิก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: พระวราวุธ สีลาวัณ (ดร.)
ปีการศึกษา	: 2553

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่าง หาค่าแปรปรวนทางเดียว และความแตกต่างรายคู่ด้วยตามวิธีการของ เซฟเฟ่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

2) เปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ อายุ พบว่า กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ที่มีรายได้ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในภาพรวม ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน แต่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ที่มีปัญหามากที่สุดคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธีเพื่อให้ได้ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ที่มีปริมาณมาก รองลงมาคือ ขาดแคลนเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมและให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สุดท้ายคือ ขาดการรวมตัวกันในการผลิตปุ๋ยคือ มีเวลาว่างไม่ตรงกัน หรือเกิดความขัดแย้งกันในการผลิตและการตลาด

ข้อเสนอแนะ จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธีโดยหน่วยงานของรัฐเข้าไปจัดอบรมให้ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือจัดงบประมาณในการส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเพื่อการผลิตปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเสริมสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม มีการตั้งกฎระเบียบในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานออกมาดีและเรียบร้อยตามกำหนดและมีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

Thematic Title : **The Application of Sufficient Economic Philosophy in Group of Organic fertilizer Producer in Erawan District, Loei Province**

Student's Name : **Chanida Ketkeawkliang**

Department : **Government**

Advisor : **Asst. (Emeritus) Prof. Dr. Sukit Chaimusik**

Co-Advisor : **Phra Warawut Seelawutho (Dr.)**

Academic Year : **B.E. 2553 (2010)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows : 1) to study the application of sufficient economic philosophy in group of organic fertilizer producer in Erawan District, Loei Province, 2) to compare the application of sufficient economic philosophy in group of organic fertilizer producer in Erawan District, Loei Province, 3) to study the problem and the solution in the application of sufficient economic philosophy in group of organic fertilizer producer in Erawan District, Loei Province.

The samples used in this study are; 136 members of producer organic fertilizer group in Erawan District, instruments used to collect data in the query. The statistics used in this study are the average percentage standard deviation. Compare the differences. Find the variance of single and differences of two of the methods according to Chef Buffet statistically significant at the .05 level.

The results of research were found as follows :

1) The application of sufficient economic philosophy in group of organic fertilizer producer in Erawan District, Loei Province, in a high level overview. When considering the spiritual side was very average, followed by natural resources, social and environmental technology. And economy, the average minimum, respectively.

2) Comparison on application of sufficient economic philosophy in group of organic fertilizer produce by the gender/age revealed that producer organic fertilizer group sufficiency economy principles apply. By overall not different image and producer organic fertilizer group. With different income sufficiency economy principles used in the overall psychological, social

technology. And economic No difference. But the Natural Resources and Environment. Difference is statistically significant at the .05 level

3) Problems and the solutions in using philosophy of sufficient economic of producer organic fertilizer group, is the lack of knowledge and the understanding in organic fertilizer production and also using the product in the correct way. Next is the lack of fund supports from the government sector to carry on with production and provision of the knowledge of production. Lastly there is also the conflict between members in production and the marketing.

It is suggested that there should be a training seminar to provide knowledge to the agriculturists about organic fertilizer production and using it correctly. By government agencies. The government or other institutions should support by providing low interest loans to the producer group for fertilizer production. They should also build the unity within the group. They should have set regulations for working together and providing good product quality to match the market wants.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือและช่วยเหลือด้วยดีจากบุคคลหลายฝ่าย ที่ได้ให้โอกาสและเสนอแนะแนวทางตลอดมา

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่ได้ให้โอกาสได้เข้าศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ที่เมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและพระวราวุธ สีลาวุธ (ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ให้คำแนะนำในหลักการและเหตุผล รวมถึงแนะนำแหล่งข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนทำให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูกิตติสารสุเมธน์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง และคณาจารย์ทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนสำเร็จตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชิษณพงศ์ ศรีจันทร์ นายเฉลิม โยธามาศ นายอนิวัตร บุตรวิไล และนายวิระพงศ์ คุณประทุม ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามให้คำแนะนำ ให้กำลังใจและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้านจนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ที่เมตตาตรวจสอบแก้ไข รูปแบบและรูปเล่ม จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณรุ่นพี่สาขารัฐศาสตร์การปกครองและเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่าน ที่ช่วยให้กำลังใจตลอดมา รวมทั้งช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์มา ณ ที่นี้ ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบคุณ ครอบครัวผู้วิจัยที่ให้โอกาสในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงญาติพี่น้องทุกท่านและผู้ใกล้ชิดที่ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนมาโดยตลอดจนทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	7
2.2 ทฤษฎีใหม่	23
2.3 ทฤษฎีการพึ่งตนเอง	29
2.4 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	37
2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	42
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	52

บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	53
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
3.2	เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	54
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
3.4	การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	56
3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล	59
3.7	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	60
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4.1	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4.2	ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
4.3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ตอนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ	64
ตอนที่ 2	ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิต ผู้อินทรีย์	66
ตอนที่ 3	การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	72
ตอนที่ 4	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามาจากผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ กลุ่มผู้ผลิตผู้อินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย	91
บทที่ 5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	93
5.1	สรุปผลการวิจัย	94
5.2	อภิปรายผล	96
5.3	ข้อเสนอแนะ	107
5.3.1	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	107
5.3.2	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	109
บรรณานุกรม		111

ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	116
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	118
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	124
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	126
ภาคผนวก จ ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	133
ภาคผนวก ฉ ผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	136
ประวัติผู้วิจัย	139

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนหน่วยตัวอย่างที่สุ่มจากกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ย	54
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	64
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	64
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	65
ตารางที่ 4.4	แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน	66
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านจิตใจ	67
ตารางที่ 4.6	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านสังคม	68
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	69
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเทคโนโลยี	70
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเศรษฐกิจ	71
ตารางที่ 4.10	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ	72
ตารางที่ 4.11	แสดงการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ	72

ตารางที่ 4.23	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามอายุ	78
ตารางที่ 4.24	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.25	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.26	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามอายุ	80
ตารางที่ 4.27	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามอายุ	80
ตารางที่ 4.28	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ	81
ตารางที่ 4.29	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ	81
ตารางที่ 4.30	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามอายุ	82
ตารางที่ 4.31	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามอายุ	82

- ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ
จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ 83
- ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนก
ตามอายุ 83
- ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ
จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 84
- ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน
จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 84
- ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ
จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 85
- ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนก
ตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 85
- ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ
จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 86
- ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนก
ตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 86
- ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระราวัณ
จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เฉลี่ย
ต่อเดือน 87

ตารางที่ 4.41	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	87
ตารางที่ 4.42	แสดงการวิเคราะห์ความความแตกต่างเป็นรายคู่การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้ เป็นรายคู่	88
ตารางที่ 4.43	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	89
ตารางที่ 4.44	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	89
ตารางที่ 4.45	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	90
ตารางที่ 4.46	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	90
ตารางที่ 4.47	แสดงจำนวนของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำแนกตามข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ ปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	91
ตารางที่ 4.48	แสดงจำนวนของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำแนกตามข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	92

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 2.1 คุณลักษณะและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	22
แผนภูมิที่ 2.2 แสดงหลักการจัดสรรที่ดินทำกินตามทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	24
แผนภูมิที่ 2.3 กระบวนการ 3 ขั้นตอนแห่งทฤษฎีใหม่	25
แผนภูมิที่ 2.4 แสดงความสัมพันธ์ต่อกันขององค์ประกอบทั้ง 5 กับแนวคิดในการพัฒนาชุมชน	33
แผนภูมิที่ 2.5 การพึ่งตนเองของสังคมชนบทไทย	34
แผนภูมิที่ 2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ประเทศไทย มีการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับแนวคิดทางเศรษฐกิจที่มุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความมั่งคั่งและรายได้สู่ประเทศเป็นหลัก และใช้การเติบโตของรายได้ต่อหัวเป็นเครื่องมือวัดผลสำเร็จของการพัฒนาประเทศ ด้วยความคาดหวังว่า การมุ่งเน้นพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม การเพิ่มปริมาณสินค้าและการบริการ การเพิ่มการจ้างงาน รวมทั้งประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น ในที่สุดแล้วย่อมจะสามารถกระจายไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศทำให้ปัญหาความยากจนหมดไปได้ในที่สุด การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา แม้ดูเหมือนว่าประสบความสำเร็จจากการเติบโตขยายตัวในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง แต่ที่จริงเป็นการเติบโตที่ยังมีปัญหาค่าอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากพบว่าประเทศไทยไม่มีพื้นฐานทางด้านนี้ ส่งผลให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ต้องนำพลังงานและวัตถุดิบต่าง ๆ เข้ามาจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องของทุนและแรงงานก็ยังมีปัญหาอยู่ในระดับต่ำ ขณะเดียวกันการออมของประเทศมีจำกัด ทำให้ต้องกู้เงินต่างประเทศเพื่อการลงทุนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ พบว่ามีการระดมทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศผ่านสถาบันการเงิน ตลาดหลักทรัพย์และการส่งเสริมการลงทุน ทำให้ระบบเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เติบโตอย่างรวดเร็ว สร้างความมั่งคั่งและรายได้แก่บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ประชาชนส่วนใหญ่กว่าสองในสามของประเทศที่อยู่ในพื้นที่ชนบท และมีอาชีพทางการเกษตร อยู่ในภาวะเสียดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการเสียดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายของคนชนบท เนื่องจากแหล่งทำมาหากินถูกจำกัดจากทรัพยากรธรรมชาติที่หายไปจากการใช้อย่างสิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมลงมาก ตลอดทั้งปัญหาระบบธรรมชาติ ปัญหาด้านการศึกษาและขาดเทคโนโลยีในการผลิตทำให้ผลผลิตต่าง ๆ ตกต่ำ มีการละทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สะสมมานานและพึ่งพาเทคโนโลยีมากไปจึงทำให้มีรายได้ต่ำและยากจน ขณะที่รายจ่ายเพิ่มขึ้นจากพฤติกรรมบริโภคของคนชนบทเริ่มเปลี่ยนเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย นำไปสู่ปัญหาหนี้สินมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อการศึกษา

สมดุลทางสังคมที่คนชนบทในวัยหนุ่มสาวต้องละทิ้งภูมิลำเนาเดิมไป แสวงหางานและรายได้ในเมืองใหญ่ ๆ และในต่างประเทศตามมาด้วยปัญหาความอ่อนแอของสังคมนานัปการ¹

ปัญหาเหล่านี้นำมาซึ่งปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ทั้งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน ในขณะที่เดียวกันกระแสวัตถุนิยมและวัฒนธรรมการบริโภคนิยม การค้ำเนิงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้ผู้คนนิยมประกอบอาชีพหรือทำงานที่ได้ค่าตอบแทนสูงมากกว่าการทำงานเพื่อรับใช้สังคม การลาออกจากหน่วยงานราชการเพื่อไปทำงานในหน่วยงานของเอกชนหรือต่างประเทศ จนเกิดภาวะสมองไหล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของสังคมไทย เห็นได้จาก เหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี 2539-2540 ที่คนไทยขาดความเตรียมพร้อม ดำเนินชีวิตอยู่บนความประมาท จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้คนไทยเริ่มตระหนักถึงการไม่ต้องพึ่งพิงต่างชาติ และหันกลับมามองความเป็นตัวตน ตลอดจนถึงภูมิปัญญาไทยที่มีมาตั้งแต่อดีต ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และได้พระราชทานแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาและชี้นำแนวทางปฏิบัติตนเพื่อให้สามารถผ่านพ้นวิกฤติในครั้งนี้ไปได้ โดยพระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่พสกนิกรชาวไทย ดังกระแสพระราชดำรัส "...ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้แค่ครึ่งหนึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้..." พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2540 และมีพระราชดำรัสเพิ่มเติมในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ดังนี้ "...คำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าจะทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง จากกระแสพระราชดำรัส จะเห็นได้ว่าหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นองค์รวมไม่ได้กล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นหลักของการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้สำหรับทุกคน ทุกอาชีพ

¹สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์กระทรวงมหาดไทย, 2549), หน้า 3-4.

การศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันสมาชิกของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้างซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย จึงต้องหาวิธีในการดำเนินชีวิตให้ตนเองและครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถอยู่ในสังคมในปัจจุบันให้ได้ โดยการศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้สมาชิกกลุ่มปุ๋ยทุกคนมีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิมสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในสภาวะการณ์ในปัจจุบัน โดยเริ่มต้นจากบุคคลหรือครอบครัวของสมาชิกกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ให้มีการเรียนรู้การพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วยการพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคมชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์และเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้ จนตนสามารถทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของตนและครอบครัว จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนต่อไป²

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

²สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10”, 8 กุมภาพันธ์ 2550,

<<http://www.nesdb.go.th/plan10/index.html>> (8 February 2007)

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน

1.3.2 ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีอายุ ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน

1.3.3 ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชากรในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย 8 กลุ่ม มีประชากรทั้งหมดจำนวน 210 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านจิตใจ
- 2) ด้านสังคม
- 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) ด้านเทคโนโลยี
- 5) ด้านเศรษฐกิจ

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จำนวน 8 กลุ่ม ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

1.5.2 ทำให้ทราบการเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

1.5.4 ทำให้สามารถมีข้อมูลนำเสนอผู้บริหารในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนและกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม ควรยึดหลักการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วยการพึ่งตนเอง 5 ด้าน ดังนี้

ด้านจิตใจ หมายถึง คนในชุมชนควรมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเองมีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่พัฒนา มีความรู้ และความสามารถในการประยุกต์ มีคุณภาพ อดละอบายมุขและมีความขยันหมั่นเพียร

ด้านสังคม หมายถึง ชุมชนมีภาวะผู้นำดี การมีส่วนร่วมสูง มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม มีองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีความรู้และข่าวสารที่เท่าทันโลกภายนอก

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ควรใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ หรือ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพของระบบนิเวศน์ และอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

ด้านเทคโนโลยี หมายถึง มีลักษณะเหมาะสมในสภาพชนบทซึ่งอาจรวมถึงเครื่องใช้พื้นบ้าน และเทคโนโลยีใหม่ ที่มีความทันสมัยหากแต่ควบคุมได้และควรเป็นเทคโนโลยีที่ผ่านการวิจัย และพัฒนาภายในประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง อยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถการสนองความต้องการเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีพัฒนาการต่อเนื่องมีประสิทธิภาพในการแข่งขันได้ สามารถออมและมีการลงทุนสามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่คนไทย โดยเน้นหลักทางสายกลางของพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 3 ประการ ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม เพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอก รวมทั้งทำให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน มีการพยายามพึ่งตนเอง ช่วยตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้พอมีพอกิน โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้าง แต่ควรซื้อและใช้ของจากที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือ ในประเทศมากที่สุด พยายาม

ก่อนนี้ให้น้อยที่สุดและควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และพอใจในสิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เพื่อให้รายจ่ายไม่เกินรายรับ

กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ หมายถึง กลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อไว้ใช้เองในเขตอำเภอเอราวัณ 4 ตำบล มีจำนวน 8 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้านวังประทุม หมู่ 9 ตำบลเอราวัณ
2. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ 10 ตำบลเอราวัณ
3. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านผาสะนา หมู่ 4 ตำบลทรัพย์ไพวัลย์
4. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านห้วยป่าน หมู่ 1 ตำบลผาสามยอด
5. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านนาอุดม หมู่ 4 ตำบลผาสามยอด
6. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้านหนองใหญ่ หมู่ 1 ตำบลผาอินแปลง
7. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้านหนองน้ำใส หมู่ 4 ตำบลผาอินแปลง
8. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านซำขาม หมู่ 14 ตำบลผาอินแปลง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม หมายถึง สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นสมาชิกกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย คือ เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 2 เพศ คือ

- 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ

- 1) 18 – 27 ปี 2) 28- 37 ปี 3) 38 - 47 ปี และ 4) 48 ปีขึ้นไป

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนในหนึ่งเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ 1) รายได้ไม่เกิน 5,000 บาท 2) รายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท 3) รายได้เฉลี่ยระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท และ 4) รายได้เฉลี่ย 15,001 บาทขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ซึ่งในบทนี้จะเป็นการรวบรวมเอกสาร รายงาน และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 ทฤษฎีใหม่
- 2.3 ทฤษฎีการพึ่งตนเอง
- 2.4 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประวัติศาสตร์มานับร้อยปี และมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ มีความสงบในการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่มีความหลากหลายทางศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี

องค์พระประมุข เป็นสัญลักษณ์สำคัญของประเทศ ทรงเป็นผู้นำ เป็นนักพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีพ ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริให้แก่พสกนิกรมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาประเทศ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกของชาติ ซึ่งรวมถึงพระราชพิธี การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภาษา ศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม คนตรี กีฬา และอื่น ๆ ซึ่งแนวพระราชดำรินั้น สามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างกลมกลืนสอดคล้องกับวิถีชีวิต และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

แนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศที่ชาวไทยถือกันว่าเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตหรือปรัชญาการอนุรักษ์ คือ เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ

สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทยในหลายด้าน และสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละสภาพท้องถิ่นของประเทศที่มีความหลากหลาย และไม่เพียงแต่พระราชทานแนวพระราชดำรินี้เท่านั้น หากแต่พระองค์ยังทรงให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาแนวพระราชดำรินี้ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เห็นผลจากแนวพระราชดำรินี้ ว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้ หรือต้องปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร ที่จะให้ในแต่ละพื้นที่นำไปเป็น “แบบอย่าง” ในการทำด้วยตนเองได้

เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอเหมาะพอดี มีเหตุมีผล และไม่ประมาท ซึ่งพระองค์ถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งได้พระราชทานพระราชดำริให้แก่คนไทยนำไปปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งเน้นแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยาก ล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้”¹

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยและพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณในการปรับปรุงแก้ไข และได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป ดังข้อความต่อไปนี้

¹อภิชาติ พันธเสน, **ตั้งกระทู้เรื่องความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549), หน้า 39.

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”²

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลนั้นคือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด โดยมีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจดังนี้

²มูลนิธิชัยพัฒนา, เศรษฐกิจพอเพียง : ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตามรอยพระยุคลบาท (ออนไลน์), 29 มิถุนายน 2550,

<<http://chaipat.or.th>>(29 June 2007)

ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก ซึ่งเมื่อเหลือจากบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจะเป็นกำไรของเกษตรกร

ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ตลาดจะเป็นตัวกระทำ หรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้และหลักใหญ่สำคัญยิ่งคือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผลพืชผัก ฯลฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักการพึ่งตนเอง สรุปดังนี้

1. พึ่งตนเองทางจิตใจ หมายถึง คนที่มีจิตใจเข้มแข็ง ต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริตธรรม แม้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ก็มีดีต่อแท้
2. พึ่งตนเองทางสังคม หมายถึง การสร้างชุมชนหรือสังคมด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทุกคนทำหน้าที่อย่างเต็มที่ เพื่อให้งานรุดหน้าพร้อมเพรียงกัน
3. พึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การส่งเสริมความสามารถของผู้คนในท้องถิ่น ในการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. พึ่งตนเองทางเทคโนโลยี หมายถึง การส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลอง และทดสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
5. พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น แม้ไม่มีเงินก็ยังมีทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ข้าว ผัก ปลา และผลไม้เพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป

ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้าน จะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้พัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้น เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนจะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน ในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป³

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการที่แสดงทัศนะเสนอทวิเคราะห์และความคิดเห็นในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

สำนักงานนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทาง การดำรงอยู่และปฏิบัติงานของประชาชนทุกในระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในลักษณะทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้น้อมนำกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นแนวทางการดำเนินการ เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดยุทธศาสตร์เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 และจากผลการศึกษาได้กำหนดกลยุทธ์ออกมา คือ ยึดหลักครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก โดยเริ่มจากพัฒนาครอบครัวให้พึ่งตนเองได้ เมื่อครอบครัวพึ่งตนเองได้แล้วก็จะเป็นรากฐานในการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนต่อไปยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยนำกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่ม ของประชาชนยึดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายขึ้นตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ เพื่อให้เกิดพลังความร่วมมือในการ ดำเนินกิจกรรมของชุมชนยึดการส่งเสริมระบบการตลาดของชุมชน โดยสนับสนุนให้มีมาตรการสร้างระบบตลาดที่ เป็นธรรมและเป็นเวทีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านอาชีพและการตลาดของชุมชนยึดการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลักแบบ คิดเอง ทำเอง เป็นการสนับสนุนประชาชนและชุมชนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง โดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ในลักษณะพหุภาคี

³พระมหาศิริวัฒน์ อริยเมธี, วิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา, (เชียงใหม่ : หกก.เชียงใหม่โรงแสงศิลป์, 2549), หน้า 7-8.

กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ได้สรุปและแบ่งแยกความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 3 ระดับ

1. ระดับจิตสำนึก เศรษฐกิจพอเพียงในระดับจิตสำนึก หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอคิ (ความสัน โดษ) และรู้สึกถึงความพอเพียง คือ ดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้อง ไม่ให้ออกอยาก หรือโลภแล้วตักตวงหรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็น แต่คิดเผื่อแบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระดับความพอเพียงของสมาชิกแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกัน แต่สมาชิกทุกคนที่ดำเนินชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเห็นสอดคล้องกันในการยึดมั่นหลักการ 3 ประการ คือ

1.1 การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยการพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส รวมทั้งมีความสุขและมีความเย็นในจิตใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

1.2 การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คือ เมื่อมีปัญหาจากการดำเนินชีวิต ก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุและปัจจัย ด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดพึ่งผู้อื่น และมีการปรึกษาหารือถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักลดกิเลสและลดความต้องการของตนเองลง เพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้น

2. ระดับปฏิบัติ คือ การนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับปฏิบัติ ได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 พึ่งตนเองได้ ชั้นที่ 2 การอยู่ได้อย่างพอเพียง ชั้นที่ 3 การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร และชั้นที่ 4 การอยู่ดียิ่งขึ้นด้วยการเรียนรู้ ซึ่งรายละเอียดของแต่ละชั้นตอนมีดังนี้

ชั้นที่ 1 สมาชิกในชุมชนควรยึดหลักของการพึ่งตนเอง คือ ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้ เริ่มจากในระดับครอบครัวก่อน ครอบครัวต้องมีการบริหารจัดการอย่างพอคิและประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย โดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องรู้จักตนเอง เช่น รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ในครอบครัวของตนเอง และสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตนไม่ให้เกินพอดี และสมาชิกจะต้องรู้จักดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ที่สุด โดยเฉพาะควรสามารถพึ่งตนเองในเรื่องปัจจัยสี่ให้ได้ระดับหนึ่ง

ชั้นที่ 2 หลังจากที่สมาชิกพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ดังกล่าวข้างต้นได้แล้ว สมาชิกทุกคนควรพัฒนาตนเองให้สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางมัชฌิมาปฏิบัติ ให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล มีความสุขที่แท้โดยไม่ให้รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเองหรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่นหรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 3 สมาชิกในชุมชนควรอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร คือ มีความคิดที่จะแจกจ่ายแบ่งปัน ไปให้ผู้อื่น ซึ่งจะทำได้เพื่อนและเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลดความเห็นแก่ตัวและสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ

ขั้นที่ 4 สมาชิกควรอยู่ดีอยู่ช่ำด้วยการเรียนรู้ ต้องรู้จักพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและประสบการณ์ในโลกกว้างด้วยตนเองหรือการแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้อื่น ให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเองและผู้อื่นร่วมกัน มีการสืบทอดและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคงและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นตัวนำ ไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

3. ระดับปฏิเวธ (ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ) ในระดับนี้ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมไปถึงการวัดผลจากการปฏิบัติตามหลักการข้างต้นด้วย กล่าวคือ สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพอเพียงทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงในระดับสังคม ดังนี้

3.1 ความพอเพียงระดับครอบครัว คือการที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่พึงพาตนเองได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกายและทางใจ สามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่เป็นหนี้หรือมีภาระหนี้สินของตนเองและครอบครัวแต่สามารถหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองได้โดยที่ยังมีเหลือเป็นส่วนออมของครอบครัวด้วย

3.2 ความพอเพียงในระดับชุมชน คือการที่สมาชิกจากแต่ละครอบครัวในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัว ก่อนที่จะรู้จักรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น บริหารจัดการปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ทรัพยากร ภูมิปัญญา หรือศักยภาพของสมาชิกในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้สามารถนำไปใช้ดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมดุล เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวมในที่สุด

3.3 ความพอเพียงในระดับสังคม คือการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญาและร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

ประเภท วัสดุ ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่าไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น ไม่เศรษฐกิจมหภาค สิ่งเหล่านี้หลายคนอาจคิดเอาเอง พูดยเอาเอง และกลัวไปเองทั้งนั้น เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการ ด้วยกัน คือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรับคนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก

3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน

4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม

5. ปัญหาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง

6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้น เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากฐานทางวัฒนธรรม จึงจะมั่นคง เช่น เศรษฐกิจของจังหวัดตราด ไม่กระทบกระเทือนจากพองสบู่แตก ไม่มีคนตกงาน เพราะอยู่บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่ออาชีพการทำสวนผลไม้ทำการประมง และการท่องเที่ยว

7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่วูบวาบ เดี่ยวจน เดี่ยวรวย แบบกะทันหัน เดี่ยวตกงาน ไม่มีกิน ไม่มีใช้ ถ้าเป็นแบบนั้นประสาทมนุษย์คงทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่เร็วเกิน จึงสุขภาพจิตเสีย เครียดเพี้ยน รุนแรง นำตัวตาย ดิศยา เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคง จึงทำให้สุขภาพจิตดี

เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดสมดุล ความสมดุล คือ ความเป็นปกติและยั่งยืน ซึ่งเราอาจเรียก เศรษฐกิจพอเพียงในชื่ออื่น ๆ เช่น

- เศรษฐกิจพื้นฐาน
- เศรษฐกิจสมดุล
- เศรษฐกิจบูรณาการ
- เศรษฐกิจศีลธรรม

คือ เศรษฐกิจทางสายกลาง หรือ เศรษฐกิจแบบมัชฌาปฏิปา เพราะเชื่อมโยงทุกเรื่องเข้ามาด้วยกันทั้ง เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ที่จริงคำว่าเศรษฐกิจ เป็นคำที่มีความหมายที่ดีที่ หมายถึง ความเจริญที่เชื่อมโยงกาย ใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เข้าด้วยกัน แต่ได้มีการนำเอาคำว่าเศรษฐกิจไปใช้ในลักษณะแบบแยกส่วนที่หมายถึงการแสวงหาเงินเท่านั้น เมื่อแยกส่วนก็ทำลายสื่ออื่น ๆ จนเสียสมดุลและวิกฤติ⁴

ดูเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินชีวิตและการพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมามุ่งเน้นไปที่ความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จนนำไปสู่การพัฒนาที่ขาดสติและขาดความยั่งยืน ละเอียดพื้นฐาน สติปัญญาและวิถีการดำเนินชีวิตของไทย

⁴ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางประชาสังคม : แนวพลิกพื้นเศรษฐกิจสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2542), หน้า 28.

เศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริซึ่งเน้นหลักความพอดี พอประมาณสามารถใช้เป็นเครื่องควบคุมความไว้สติและขาดการขบขึงของคน อันเนื่องมาจากการมุ่งขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จากการพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา คือ การใช้ปัจจัยความเจริญทางเศรษฐกิจในการวัดระดับการพัฒนาประเทศเป็นสำคัญ โดยให้มูลค่าทางเงินตราและวัตถุเป็นที่ตั้งจนนำไปสู่การพัฒนาที่ขาดสติและขาดการขบขึงคิด

การพัฒนาที่ขาดสติและขบขึงคิด เกิดขึ้นจากกระแสที่มุ่งไป สู่การพัฒนาอุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นแนวทางที่นำมาสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ถึงแม้การพัฒนาทางอุตสาหกรรมนำมาสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงแรก แต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้นเป็นไปอย่างไม่ยั่งยืน เนื่องจากปัจจัยหลัก ที่ประเทศไทยใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นไม่ได้ตั้งอยู่บนสภาพความเป็นจริง สติปัญญา และแนวทางการดำเนินชีวิตแบบไทย

แนวทางการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องพึ่งพาปัจจัยหลักจากภายนอกประเทศ ได้แก่

- เงินทุน นำมาสู่ภาระหนี้ของประเทศ
- เทคโนโลยี เน้นการถ่ายโอนมากกว่าพัฒนา
- เทคโนโลยี ทำให้ต้องพึ่งพาต่างประเทศ
- คน ขาดการส่งเสริมขบวนการเรียนรู้ในระบบการ ศึกษาอย่างจริงจัง

อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นแนวทางที่เน้นการบูรณาการในชีวิตสร้างระบบชีวิตที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและความเป็นไทย ดังนั้นพระราชดำรินี้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถใช้เป็นเครื่องควบคุมความขาดสติและขบขึงคิด อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

เนื้อหาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คือ ความพอประมาณ ที่ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความมีเหตุมีผล ซึ่งทำให้ไม่ขาดสติ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และรู้จักสามัคคีซึ่งเกิดจากความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรต่อกัน อันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม

ผู้เขียนได้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องความพอดี ความพอประมาณ ว่าควรมีทั้งหมด 5 ประการดังต่อไปนี้ คือ

- มีความพอดีด้านจิตใจ คือการตั้งสติ ตั้งปัญญา โดยเริ่มที่ตนเอง มีความเมตตา เอื้ออาทร มีความเข้าใจ
- ความพอดีทางด้านสังคม คือสร้างความพอดีในทุกระดับของสังคม โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน และสังคม
- ความพอดีในทางด้านเศรษฐกิจ คือต้องอยู่อย่าง พอดี พอมี พอกิน ไม่หุนหันฟุ้งเฟ้อ

- ความพอดีทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ คือใช้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพตลอดจนรณรงค์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ

- ความพอดีด้านเทคโนโลยี คือต้องใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะและความต้องการของประเทศ

ข้อคิดเห็นของผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในทุกระดับและทุกด้านของสังคม ทั้งนี้ ควรมีการนำเนื้อแท้ของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สถิติปัญญา และวิถีการดำเนินชีวิตของไทย⁵

อภิรัช พันธเสน ได้เสนอความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอมีพอกินซึ่งความพอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทราบบอริบายความหมายในวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ณ ศาลาศิวลาภยวดี ว่าพอเพียงมีความหมายกว้างขวางกว่าความสามารถในการพึ่งตนเอง หรือความสามารถในการยืนบนขาของตนเอง เพราะความพอเพียงหมายถึง การที่มีความพอ คือมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้ มีความคิดว่าจะอะไรต้องเพียงพอ หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อาจจะเป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราได้ แต่จะต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น” ในที่สุดพระองค์ได้ทรงสรุปว่า เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล

ดังนั้นแนวคิดนี้มีความเป็นเหตุเป็นผลตามแนวพุทธธรรม นั่นคือ ซื่อตรงและไม่โลภอย่างมาก ซึ่งต่างกับการมีเหตุผลตามแนวคิดตะวันตก ที่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง โดยเชื่อว่า ในที่สุดเมื่อทุกคน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สังคมโดยรวมก็จะได้รับประโยชน์ด้วย

ทั้งหมด นี่เป็นการอธิบายความมีเหตุผลแบบตะวันตก ซึ่งมีลักษณะของความเป็น ตรรกะที่ไม่เป็นความจริงเสมอในทุกกรณี คำว่าพอประมาณนั้นมีความหมายเช่นเดียวกับ ทางสายกลาง ในพุทธธรรม คือไม่เอียงไปในทางที่ถูกครอบงำโดยกิเลส แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ทรนทนตนเองจนเกิดความทุกข์ยาก ถ้าใช้ความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ตะวันตก ความพอประมาณคือจุดที่ดีที่สุด ซึ่งไม่จำเป็น ต้องเป็นจุดที่สูงที่สุดหรือต่ำสุด ภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Optimization)

โดยสรุป ถ้าหากจะดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องประกอบด้วย

⁵สุเมธ ตันติเวชกุล, “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” มติชนรายสัปดาห์, ฉบับที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2541) : 45.

- การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือการใช้เทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพงแต่ถูกหลักวิชา
- การที่ขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- ไม่โลภเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- เน้นความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาเปรียบแรงงานหรือลูกจ้าง และผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
- เน้นการกระจายความเสี่ยงในแง่ของการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตและปัจจัยการผลิตได้ง่าย
- เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ (Down side risk management) โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อให้เกิดหนี้เงินเกินขีดความสามารถในการจัดการ
- เน้นการตอบสนองความต้องการของตลาด ภายในท้องถิ่น ตลาดในภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศตามลำดับ

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับ พุทธเศรษฐศาสตร์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อกล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงก็จำเป็นต้องเข้าใจว่าเป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่พัฒนามาจากพุทธธรรม หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยซึ่งต่างจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์ตะวันตก เมื่อรากความคิดดังกล่าวอยู่ในวัฒนธรรมไทย จึงมีความเป็นไปได้ที่จะกล่าวถึงความสามารถในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อที่จะช่วยให้เห็นภาพการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม⁶

อรชุนา เจริญรัตน์ ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินงานทุกชั้นตอนในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและมีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้เกิดความสมดุล และพร้อมต่อการรองรับการ

⁶ อภิรักษ์ พันธเสน, **ตั้งกระทู้เรื่องค่าความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549), หน้า 43-45.

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุนี้ การเกิดขึ้นของกระแสการพัฒนาที่นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงนั้นจึงเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยได้เข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านสำคัญ ซึ่งจะมีผลเชื่อมโยงถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์และแนวทางการพัฒนาทั้งหมด อันจะเป็นความหวังใหม่ในการคืนอำนาจให้แก่สังคมไทย ที่จะเลือกทิศทางและวิธีการพัฒนาของตนเองได้อย่างมีอิสระและมีศักดิ์ศรี⁷

ไฉว บุญมา ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นความหมายทางปรัชญา การดำเนินชีวิตซึ่งมีความกว้างและลึกแตกต่างกันในแต่ละบุคคล โดยในความหมายของคำว่า พอเพียง ในด้านปรัชญา การดำเนินชีวิต มีความหมายสำคัญยิ่งกว่าความหมายทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพราะมนุษย์จะไม่มีความรู้สึก พอเพียง ในด้านจิตใจ ซึ่งมีฐานอยู่บนหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมจรรยา อีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาเศรษฐกิจจะไม่สำเร็จและยั่งยืน หากฐานทางสังคมและการเมืองไม่มั่นคงพอ ทั้งนี้ ฐานทางสังคมและการเมืองจะมั่นคงได้ต่อเมื่อสมาชิกในสังคมปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของส่วนรวม ซึ่งวางอยู่บนกรอบของศีลธรรม

อีกนัยหนึ่งเศรษฐกิจพอเพียง หมายความว่า เราใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการผลิตเรื่องบริโภคเองบ้าง และเพื่อแลกเปลี่ยนบ้างตามความเหมาะสม จุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการปฏิบัติ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือ ให้คนไทยทุกคนสามารถมีสิ่งต่าง ๆ เพียงพอสนองความต้องการเบื้องต้น หรือมีปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ถ้าทรัพยากรและความสามารถมีเพียงพอจะผลิตและบริโภคเกินนั้นบ้างก็ได้ เรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสไว้อย่างชัดเจนว่า “แม้บางอย่างจะดูฟุ่มเฟือยแต่ก็ทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ควรทำ ก็สมควรที่จะปฏิบัติ” โดยหมายถึงคนไทยทุกคนควรมีทุกอย่างครบตามที่ร่างกายต้องการก่อนที่บางคนหรือบางกลุ่มจะมีบางสิ่งเกินความจำเป็น จนถึงระดับฟุ่มเฟือยและฟุ้งเฟ้ออย่างไรก็ตาม สภาพของโลกยุคโลกาภิวัตน์และระบบการค้าเสรีที่แวดล้อมสังคมและชนบทไทยอยู่นั้นเป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีอาจละเลยได้ ด้วยเหตุนี้ เศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบันจึงคงมิใช่การหันกลับไปมีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมในลักษณะของเศรษฐกิจแบบยังชีพ (Subsistence Economy) หากต้องเป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถยืดหยุ่นและปรับตัวได้

⁷อรสุดา เจริญรัก, เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ฟ้าอักษรจำกัด), 2545, (อัดสำเนา).

อย่างเหมาะสมสอดคล้อง โดยมี อำนาจการต่อรองอย่างเสมอภาค กับสภาพโลกาภิวัตน์ที่แวดล้อม อยู่ไปพร้อม ๆ กัน⁸

อำพล เสนาณรงค์ ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงการพยายามพึ่งตนเอง ช่วยตัวเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้พอมีพอกิน โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถผลิต เองได้ ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อ จากภายนอกบ้าง แต่ควรซื้อและใช้ของจากที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือ ใน ประเทศมากที่สุด พยายามก่อกำหนดให้น้อยที่สุดและควรมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และพอใจใน สิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เพื่อ หารายจ่ายไม่เกินรายรับ

เศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ การยึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ

1. พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อม ต้องมีจิตใจ ที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตน นั้น สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงควร ที่จะสร้างพลังผลักดัน ให้มีภาวะจิตใจอีกเข็ม ต่อสู้ชีวิต ด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ ให้พยายามต่อไป พึง ยึดพระราชดำรัส การพัฒนาคนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจ ที่ดี คือความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมี ภูคโอบายที่แน่นอน และบังเกิดประ โยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน

2. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชน ในท้องถิ่น ได้ร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้มารับมาถ่ายทอดเผยแพร่ให้ได้รับประ โยชน์ซึ่งกันและกัน ดัง พระบรมราโชวาทที่ว่า “เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่ลดหล่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่ จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประสาน สัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่ เกื้อหนุนสนับสนุนกัน”

3. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือการส่งเสริม ให้มีการนำเอาศักยภาพ ของผู้คนในท้องถิ่น ให้สามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่น ที่มีอยู่ให้ เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือการประยุกต์ใช้ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

4. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลอง ทดสอบ เพื่อให้ ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับ สภาพภูมิประเทศ และสังคมไทย สำคัญที่สุดคือ สามารถ นำเทคโนโลยีไปใช้ ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับพระราชดำรัสว่า “จุดประสงค์ของศูนย์

⁸ไสว บุญมา, เศรษฐกิจพอเพียง : ภูมิปัญญาชาติไทย, (กรุงเทพมหานคร : พี.เอ.ลีฟวิ่ง, 2543), หน้า 15.

ศึกษาฯ คือ เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่า แต่ละท้องที่ สภาพฝนฟ้าอากาศ และ ประชาชนในท้องที่ต่างกัน ก็มีลักษณะที่แตกต่างกันมากเหมือนกัน...”

5. ฟังตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถื่นของตนเองเพื่อการยังชีพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้”

สรุปแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากทัศนะแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลหลาย ๆ ท่านที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น อาจสรุปแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดีพออยู่พอกิน พอใช้ ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือ มัชฌิมาปฏิปทาในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีคุณภาพระหว่างชีวิตกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่บนความมีเหตุมีผล ยึดหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางดำเนินชีวิต มีความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นบูรณาการ หรือเป็นองค์รวม ไม่มองสิ่งต่าง ๆ อย่างแยกส่วนดำเนินชีวิตแบบพอมีพอกินพอใช้และสุจริตเป็นสัมมาอาชีพะก่อนเป็นเบื้องต้น แล้วค่อยพัฒนาไปสู่การกินดี อยู่ดี เป็นลำดับต่อไป

การดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเริ่มอย่างเป็นขั้นตอน กล่าวคือ เริ่มพัฒนาจากเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า โดยการใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเศษ 1 ส่วน 4 ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ฟังตนเองได้มีความสุข

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาหรือแนวคิด โดยมีหลักการและอุดมการณ์ที่จะช่วยพัฒนาชีวิตมนุษย์ และสังคมโลกให้มุ่งไปสู่ความยั่งยืนด้วยความรู้ตนเอง ฟังตนเองพอเพียง ไม่โลกมาก มีเหตุผลและพอประมาณคุณภาพที่เกิดจากเศรษฐกิจพอเพียง จะทำให้สังคมประสบกับสันติสุขอย่างแท้จริงได้ในที่สุด

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประมวลและกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็น 5 ส่วน ได้แก่ กรอบแนวคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติ รวมถึงผลที่คาดว่าจะได้รับการนำหลักปรัชญาฯ ไปปฏิบัติ ดังนี้

⁹อำพล เสนาณรงค์, **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช**, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2544), หน้า 21.

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็น การมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กันดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่นการผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัย ทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

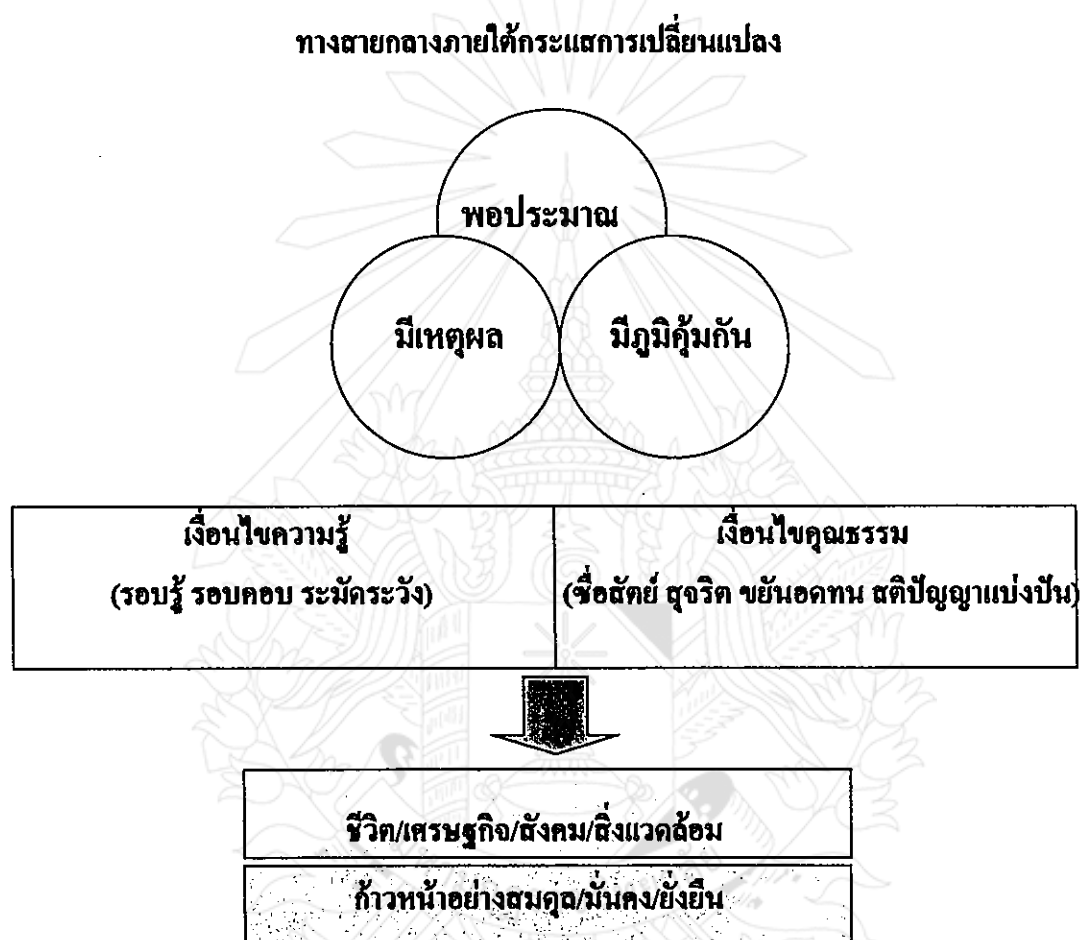
4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี¹⁰

สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลางที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ

¹⁰รงค์ ประพันธ์พงศ์, เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย, 2550), หน้า 34.

ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืนเพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงตามหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภูมิที่ 2.1 คุณลักษณะและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : ปรับปรุงจาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ¹¹

¹¹สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (ออนไลน์), เมื่อ 9 มีนาคม 2551,

<<http://www.nesac.go.th.>>(9 June 2007)

2.2 ทฤษฎีใหม่

จุดเริ่มต้นแนวคิด “ทฤษฎีใหม่”

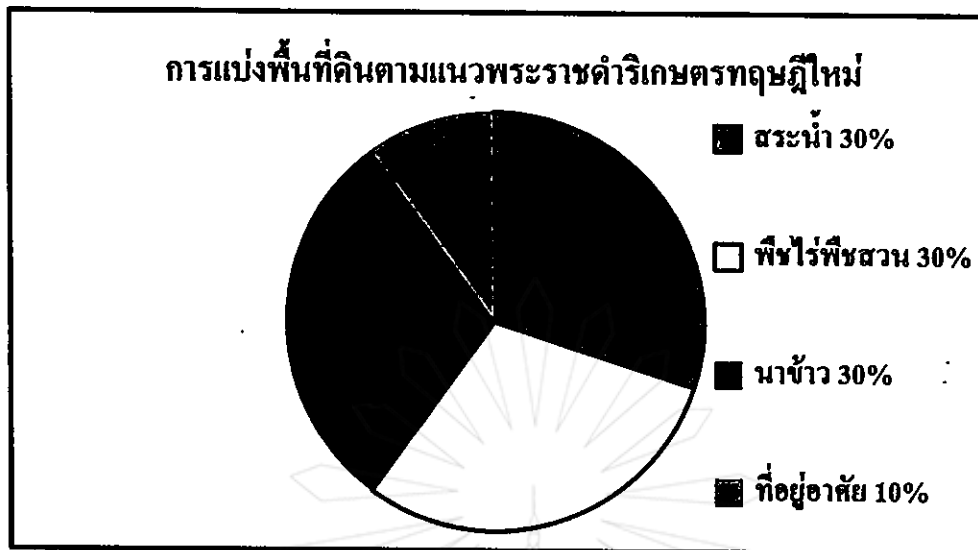
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่เริ่มงานพัฒนาเมื่อ 50 กว่าปีที่แล้ว และทรงยึดมั่นหลักการนี้มาโดยตลอด โดยเฉพาะด้านการเกษตร เราเน้นการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกเป็นเชิงพาณิชย์ เช่น เมื่อปลูกข้าวก็นำไปขาย และนำเงินไปซื้อข้าว เมื่อเงินหมดก็ไปกู้ เป็นอย่างนี้มาโดยตลอด จนกระทั่งชาวนาไทยตกอยู่ในภาวะเป็นหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาด้านนี้จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคาร โคกระบือขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎร นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งที่มาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการแรกของพระองค์ได้ทรงกำชับหน่วยราชการมิให้นำเครื่องมือกลหนักเข้าไปทำงาน ทรงรับสั่งว่า หากนำเข้าไปเร็วนักชาวบ้านจะละทิ้งจอบ เสียม และในอนาคตจะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งก็เป็นจริงในปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชดำริวิธีการที่จะช่วยเหลือราษฎรด้านการเกษตร โดยได้พระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” ขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2535 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการทำการเกษตรให้แก่ราษฎร

แรงคลพระราชนิพนธ์ในเรื่องทฤษฎีใหม่เกิดจากที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรบ้านกุดดอแก่น อำเภอกุดสีมคู้มใหญ่ อำเภอบางบาล จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 และทรงพระราชทานพระราชดำรัสแก่บรรดาคณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2535 ถึงข้อมูลเบื้องต้นจากปัญหาข้อเท็จจริงแล้วทรงวิเคราะห์เป็นแนวคิดทฤษฎีในการแก้ไข ในเวลาต่อมาจึงมีพระราชดำริให้ทำการทดลอง “ทฤษฎีใหม่” ณ วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการทดลองสรุปเป็นทฤษฎีในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2536

ทฤษฎีใหม่มีลักษณะสำคัญอยู่ที่การจัดการด้านที่ดินและแหล่งน้ำในลักษณะ 30: 30:30:10 คือ ชุดสระและเลี้ยงปลา 30 ส่วน ปลูกข้าว 30 ส่วน ปลูกพืชไร่พืชสวน 30 ส่วน และสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ 10 ส่วน ซึ่งจากหลักการข้างต้นแสดงเป็นภาพ¹² ดังนี้

¹²พระมหาศิริวัฒน์ อริยเมธี, วิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา, อ้างแล้ว, หน้า 8-14.

**แผนภูมิที่ 2.2 แสดงหลักการจัดสรรที่ดินทำกินตามทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลปัจจุบัน**

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด, 2541, ปกหน้า.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานคำริเพิ่มเติมมาโดยตลอด เพื่อให้เกษตรกรซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประเทศมีความแข็งแรงพอก่อนที่จะไปผลิตเพื่อการค้าหรือเชิงพาณิชย์โดยยึดหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ

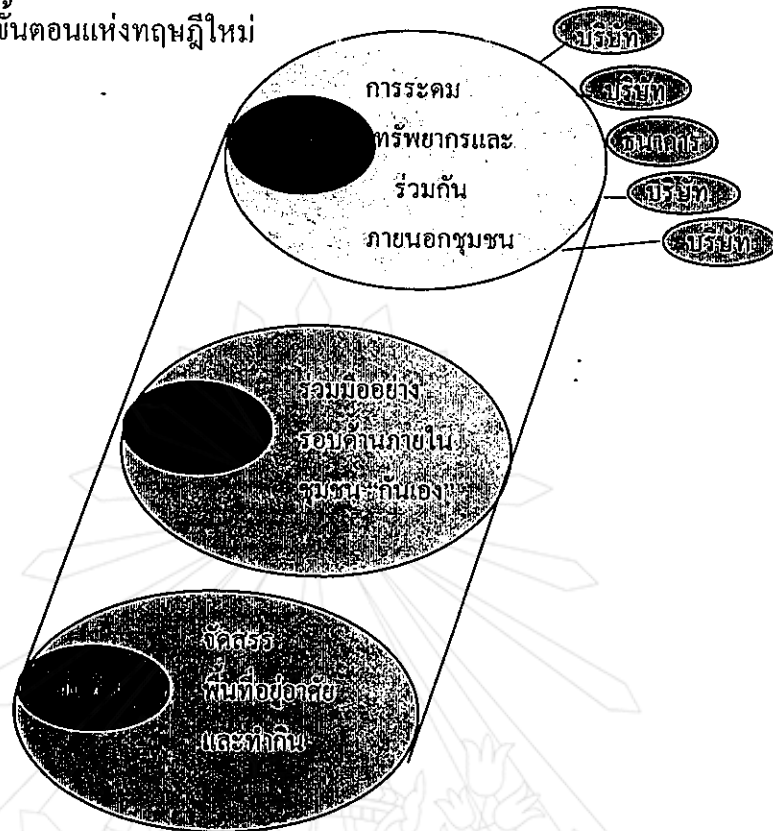
ขั้นที่ 1 มีความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและจัดการใช้ง่าย ฟุ่มเฟือย ผลิตอาหารบริโภคเอง เหลือขาย ทำให้มีกินอึด ไม่ติดหนี้ มีเงินออม

ขั้นที่ 2 รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม ทำเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรม แปรรูปอาหาร ธุรกิจ บั๊มน้ำมัน ขายอาหาร ขายสมุนไพร ตั้งศูนย์การแพทย์แผนไทย จัดการท่องเที่ยวชุมชนมีกองทุนชุมชนหรือธนาคารหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพ และขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายโดยประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ ภาคองค์การพัฒนา เอกชน และภาครัฐราชการ ในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูล¹³

¹³เรื่องเดียวกัน, หน้า 34-35.

แผนภูมิ กระบวนการ 3 ขั้นตอนแห่งทฤษฎีใหม่

แผนภูมิที่ 2.3 กระบวนการ 3 ขั้นตอนแห่งทฤษฎีใหม่

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด, หน้า 16.

พระราชดำริทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นทั้งหลักการและวิธีการใหม่ เป็นพระราชดำริที่มีความยิ่งใหญ่ทางความคิด 9 ประการ คือ

1. เป็นแนวคิดแบบพหุนิยม (plurality, multiplicity, multiple) ทั้งในแง่การคิด และการกระทำ
2. เป็นแนวคิดที่ยอมรับการดำรงอยู่ร่วมกันของสิ่งที่แตกต่างกันเช่น เกษตรแบบพึ่งตนเอง ดำรงอยู่ร่วมกันกับการผลิตทางเกษตรอุตสาหกรรมหรืออุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง หรือ อุตสาหกรรมประเภทให้บริการได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะเกษตรพอเพียงไปเป็นการผลิตรูปแบบอื่น
3. เป็นแนวคิดที่ปฏิบัติได้ ทำให้เห็นจริงได้ เป็นทฤษฎีที่ผนึกประสานเป็นเนื้อเดียวกับการปฏิบัติมิใช่เพียงทฤษฎีลอย ๆ ปฏิบัติไม่ได้

4. เป็นทฤษฎีที่มีความง่ายไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย จึงมีพลังสูงคนทั่วไปทุกระดับสามารถเข้าใจเข้าถึง และนำไปทำให้เห็นผลจริงได้

5. เป็นทฤษฎีที่นำประสบการณ์ของประเทศไทยและลักษณะสภาพแวดล้อม ลม ฟ้า อากาศ การเปลี่ยนแปลงทางฤดูกาล วิถีชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์เฉพาะหน้าและอนาคต ตลอดจนลักษณะเด่นของชีวิตความเป็นอยู่ และการผลิตของไทย ซึ่งเป็นประเทศผลิตธัญญาหาร และมีส่วนเกินทางการผลิตธัญญาหารมารวมกันเข้าเป็นทฤษฎีใหม่ โดยเน้นความสำคัญของน้ำที่มีต่อชีวิตเป็นพิเศษ ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำ เพราะชีวิตอยู่ที่น้ำ ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

6. เป็นแนวคิดที่สมสมัย และได้จังหวะเวลาเหมาะในการเตือนให้ผู้มีบทบาททางการจัดทำและดำเนินการตามนโยบาย และแผนการพัฒนาให้มีสติ และความระมัดระวัง ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาประเทศ

7. เป็นแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic Theory) เพราะมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจวัฒนธรรม และปรัชญาการดำรงชีวิต มีผลในการส่งเสริมจริยธรรม (Ethics) แห่งความพอ และพอเพียง (Enough and Subsistence)

8. เป็นแนวคิดที่มีพลังในการกระตุ้นให้ผู้ยากไร้มีพลังเข้าใจถึงความเป็นจริง ไม่มีปมด้อยหรือท้อแท้ ท้อถอยในโชคชะตา เพราะผู้ปฏิบัติสามารถมีความสุขได้ตามอัธยาศัย และเข้าใจหลักของสันโดษ ไม่ถูกมอง หรือถูกทับถมว่า เป็นผู้ด้อยพัฒนา หรือมีปัญหา เป็นขวากหนามของการพัฒนา

9. เป็นแนวคิดที่ปลอดจากการเมือง ผลประโยชน์ และอุดมการณ์ จึงเป็นทฤษฎีที่มีความเป็นสากล สามารถนำไปใช้โดยปราศจากข้อข้องใจด้านการเมือง เป็นผลดีต่อประเทศที่มีปัญหาคล้ายประเทศไทยที่จะนำไปใช้¹⁴

ความยิ่งใหญ่ของทฤษฎีใหม่ สรุปได้เป็น 9 ประการ เรียกว่า “นพลักษณะของทฤษฎีใหม่” คือ

1. หลากหลาย (Multiple, Diverse)
2. ร่วมกัน (Co-existing)
3. คิด-ทำ (Thinking-Doing)
4. เรียบง่าย (Simple)

¹⁴ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา, 2541), หน้า 10-20.

5. ผสานทุกส่วน (Integrating)
6. ควรแก่สถานการณ์ (Timely)
7. องค์กรรวมรอบด้าน (Holistic)
8. บันดาลใจ (Inspiring)
9. ไม้ใฝ่อุดมการณ์/เป็นการสากล (Universal)¹⁵

สำหรับในภาคอุตสาหกรรมนั้นก็สามารถนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้ได้ คือ เน้นการผลิตด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และไม่ควรถืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่เกินไป เพราะหากทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ก็จะต้องพึ่งพิงสินค้าวัตถุดิบและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเพื่อนำมาผลิตสินค้าโดยต้องคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่ในประเทศก่อน จึงจะทำให้ประเทศให้มีความเข้มแข็งซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเป็นจุดประกายระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเป็นการช่วยลดปัญหาการนำเข้าวัตถุดิบและชิ้นส่วนที่นำมาใช้ในการผลิตให้เป็นลักษณะพึ่งพา ซึ่งมีมาแล้วเกือบ 20 ปี แต่ทุกคนมองข้ามประเด็นนี้ไปตลอด จนได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมการเป็นอยู่หรือการใช้ชีวิตจากภายนอกประเทศทำให้ประชาชนหลงลืมและมึนเมาอยู่กับการเป็นนักบริโภคนิยมรับเอาของต่างชาติเข้ามาอย่างไม่รู้ตัวและรวดเร็ว จนทำให้เศรษฐกิจของไทยตกต่ำ

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวปฏิบัติโดยยึดหลักความพอดีกับศักยภาพของตนเองบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ๆ ในสังคมเป็นประการสำคัญ ถึงแม้ว่าแนวคิดนี้จะมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มเกษตรกร หรือผู้มีที่ดินทั้งหลายแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องกลับไปสู่ภาคเกษตรนั้น เศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องถูกนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตน ไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรมใด อาชีพใด ก็ต้องยึดวิถีชีวิตไทย อยู่แต่พอดี อย่ายุ่มเฟือยอย่างไร้ประโยชน์ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ให้ยึดเส้นทางสายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เจริญเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่ายึดหลักการลงทุนเชิงการพนันซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง ต้องตั้งอยู่บนหลักของ “รู้ รัก สามัคคี” ใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์

โดยให้รู้ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมหรือบริบทของสังคมไทย ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดีหรือสิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองของเราเป็นที่ตั้ง ให้มีความรัก ความเมตตาที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติและรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

เป็นที่ตั้ง เศรษฐกิจพอเพียงคือการดำรงชีวิตในความพอดี มีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาสู่วิถีชีวิตไทย ที่จะทำให้ชีวิตบ้านเมือง และตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์ด้านเศรษฐกิจและมีความสุขในที่สุด

เศรษฐกิจพอเพียง คือ เป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และจัดเป็นเป้าหมายหลักที่สามารถคงอยู่ตลอดไปได้เคียงคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ด้านอื่น ๆ ดังเช่นที่กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหมวดสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระที่ 3 ว่าด้วยเรื่องเศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส.3.1 ว่า “เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค้ำรวมทั้งเศรษฐกิจอย่างพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ¹⁶

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ สามารถสรุปประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ ดังนี้

1. ให้ประชาชนมีพอยู่พอกินตามอัตภาพ คือ พอยู่พอกิน ไม่อดอยากลำบาก และสามารถเลี้ยงตนเองได้ ตามหลักของ “เศรษฐกิจพอเพียง” คือ “...ทฤษฎีใหม่นี้จะขยายขึ้นไปได้อาจจะทั่วประเทศ แต่ต้องช้า ๆ เพราะที่ต้องสิ้นเปลือง สิ้นค่าใช้จ่ายไม่ใช่น้อย ๆ แต่ว่าค่อย ๆ ทำและเมื่อทำแล้วก็นึกว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้ประชาชนมีกินตามอัตภาพ คือ อาจไม่รวยมากแต่ก็พอกิน ไม่อดอยาก...”

2. ในปีที่ฝนตกต้องตามฤดูกาล น้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่สามารถทำให้มีรายได้มากขึ้นได้ คือ “..ถ้ามีพอดีในปีไหน ก็สามารถที่จะทำเกษตร หรือปลูกข้าวที่เรียกว่านาปีทำได้”

3. ขณะเดียวกันทฤษฎีใหม่มีไว้ป้องกันการขาดแคลนน้ำ ถ้าในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถนำเอาน้ำที่กักเก็บไว้มาใช้ได้โดยไม่ต้องอาศัยชลประทานระบบใหญ่ คือ “..ถ้าต่อไปในหน้าแล้งน้ำมีน้อย ก็สามารถที่จะใช้น้ำที่กักเอาไว้ในสระเก็บน้ำของแต่ละแปลงมาปลูก แม้แต่ข้าวก็ยังปลูกได้ ไม่ต้องไปเบียดเบียนชลประทานระบบใหญ่ของตัวเองก็มี และก็จะอาจจะปลูกผัก หรือเลี้ยงปลา หรือทำอะไรก็ได้”

4. ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถฟื้นตัวได้ และช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากอันเป็นการประหยัคงบประมาณด้วย คือ “..ถ้าในโอกาสที่มีอุทกภัย ก็สามารถที่จะฟื้นตัวได้โดยไม่ต้องให้ทางราชการไปช่วยมากเกินไป ทำให้ประชาชนพึ่งตนเองได้อย่างดี”

¹⁶กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545), หน้า 41.

2.3 ทฤษฎีการพึ่งตนเอง

ทฤษฎีการพึ่งตนเอง (Theory of Self – Reliance)

การพัฒนาที่ผ่านมามีกรอบจำกัดด้วยอุดมการณ์แห่งการพัฒนาสมัยใหม่ที่เป็นการกระตุ้นให้เกิดกิเลสและความโลภและวัฒนธรรมแห่งความกลัวซึ่งส่งผลให้มนุษย์ สังคมและธรรมชาติที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน ต้องแยกออกเป็นส่วน ๆ และทำงานไม่ประสานกันทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนก่อให้เกิดความทุกข์แก่ชีวิต และสังคมในที่สุด

หนทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ให้มนุษย์ สังคมอยู่รอดร่วมกันได้ ก็คือการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยการพึ่งตนเอง กล่าวได้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การกำหนดขนาดของชุมชนที่วางอยู่บนความคิด และทิศทางของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การเป็นอิสระของหมู่บ้าน การพึ่งตนเองได้ โดยระบบการจัดการของชุมชนในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้เลือกสรร ผู้วางแผน ผู้ปฏิบัติ และผู้รับผลจากการปฏิบัตินั้น ๆ โดยใช้วิถีชีวิตที่มีพื้นฐานจากระบบคิดเดิมของชุมชนหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ผสานเข้ากับวิถีคิด และระบบการจัดการสังคมแนวใหม่ ทำให้ชุมชนมีแนวทางการพัฒนาชุมชน มีลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นองค์รวมของสรรพสิ่งเป็นพื้นฐาน มีความเด่นชัดในแนวทางเฉพาะด้านเป็นทางเลือก
2. เห็นคุณค่าของคนและสรรพสิ่ง อันหมายถึง ทรัพยากรและเทคโนโลยีต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารและพัฒนาที่มีคนเป็นแกนกลางในการพัฒนา
3. เป็นการพัฒนาแบบครบถ้วน พัฒนาทุกด้านไปพร้อมกัน โดยมีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นเป้าหมายใหม่
4. เน้นการกระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสแก่ผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจ และการเมือง

แนวคิดการพึ่งตนเองมีจุดกำเนิดมาจาก ความพยายามที่จะพัฒนาประเทศด้วยพลังและศักยภาพของตนเองหรือชุมชน เพื่อเป็นการลดภาระการพึ่งพาความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากภายนอกชุมชน อันจะก่อให้เกิดการไหลออกของปัจจัยผลผลิตที่เป็นส่วนเกินจากการผลิตในชุมชน และหลีกเลี่ยงการสร้างหนี้สินทางวิถีชีวิตของคนในชุมชนจากการเลื่อนไหลเข้ามา และผสมผสานต่อกันของวัฒนธรรมจากภายนอกชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการลดภาวะยากจนและถูกกดขี่ของประเทศ หรือชุมชนอีกด้วย

การพึ่งตนเองจึงก่อให้เกิดความเป็นเอกราชในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ของแต่ละประเทศหรือชุมชน ก่อให้เกิดความเป็นอิสระในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประเทศหรือชุมชน

ตลอดรวมถึงการบังคับผลิต การหลีกเลี่ยงจากอุตสาหกรรมผลิตส่วนเกินการถูกบีบบังคับให้บริโภคสินค้าที่ไม่มีความจำเป็นต่อการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศหรือชุมชน และการบีบบังคับ หรือชี้แนะนโยบายและทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและชุมชน

มหาตมะ คานธี รัฐบุรุษแห่งอินเดีย ได้ใช้แนวคิดการพึ่งตนเองที่เรียกว่า “สวาทสี” ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ว่า การพึ่งตนเองเป็นสาระและแก่นแท้ทั้งต่อชีวิต ของปัจเจกชนและสังคมตราบใดที่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ตราบนั้นก็ต้องอาศัยผู้อื่น และจะต้องถูกเอาเปรียบ ไม่โดยทางตรงก็โดยทางอ้อม เมื่อเอาเปรียบชนบท ประเทศพัฒนาแล้วเอาเปรียบประเทศที่กำลังพัฒนา การใช้แรงงานเพื่อผลิตสิ่งที่เราบริโภคจะช่วยให้เราแยกแยะได้ว่า อะไรคือสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิต นอกจากนี้ คานธี ได้ให้ความสนใจในหน่วยสังคมระดับหมู่บ้านในอินเดียที่ประสบความสำเร็จทุกขัณฑ์ จึงเสนอรูปแบบ หมู่บ้านพึ่งตนเอง ที่เรียกว่า หมู่บ้านสวราช โดยมีความคิดรวบยอดในการดำเนินการว่า หมู่บ้านดังกล่าวจะมีความสมบูรณ์ในตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพิงเพื่อนบ้านในเรื่องของปัจจัยการดำรงชีวิต แต่มีการพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยมีเป้าหมายสุดท้าย ร่วมกันว่า หากหมู่บ้านดีขึ้นประเทศก็ดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น กล่าวได้ว่า แนวคิดการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เป็นแนวคิดของการพัฒนาที่ใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา (Community-based development approach) ด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างประสานกลมกลืนให้เป็นอย่างสมดุลกัน และเน้นการอยู่รอดได้ด้วยตนเอง และมีความสุขร่วมกันทั้งในระดับชุมชน สังคม ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นความยั่งยืนของคนและสังคมชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง จากระากฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง เป็นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเดียวกัน เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้เชื่อมโยงกันเป็นบูรณาการทางสังคม ก็จะเกิดความสมดุลหรือสังคมที่ยั่งยืนในที่สุด¹⁷

ความหมายของการพึ่งตนเอง

ได้มีผู้ให้ความหมายของการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ไว้เป็นนัยต่าง ๆ ดังนี้ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า

1. เป็นความสามารถที่ตัวของตัวเองในทางความคิด โดยมีทัศนคติการมองปัญหาต่าง ๆ การตัดสินใจด้วยตนเอง

¹⁷ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด, “กระบวนการแก่งน คนหนองพอก”1, รายงานผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, (ร้อยเอ็ด : กระทรวงมหาดไทย, 2549), หน้า 5-7.

2. ในการตัดสินใจดำเนินการ โดยสถาบันของชุมชนหรือองค์กรชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหาและในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

3. เป็นการพึ่งตนเองที่ไม่นำไปสู่การพึ่งพาเป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน

4. กรอบการมองจะต้องไม่มุ่งแข่งขันกันหรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่าแต่เป็นการสู่ความเป็นไทยต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ทำการวิจัยการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท

5. เพื่อกำหนดกรอบความคิดว่าชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ จะต้องประกอบด้วย การพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ

5.1 ด้านเทคโนโลยี (Technology : T) มีลักษณะเหมาะสมในสภาพชนบทซึ่งอาจรวมถึงเครื่องใช้พื้นบ้าน และเทคโนโลยีใหม่ ที่มีความทันสมัยหากแต่ควบคุมได้และควรเป็นเทคโนโลยีที่ผ่านการวิจัย และพัฒนาภายในประเทศ

5.2 ด้านเศรษฐกิจ (Economic : E) อยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถการสนองความต้องการเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีพัฒนาการต่อเนื่องมีประสิทธิภาพในการแข่งขันได้ สามารถออมและมีการลงทุนสามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย

5.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Resource : R) ควรใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ หรือ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพของระบบนิเวศน์ และอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

5.4 ด้านจิตใจ (Mental : M) คนในชุมชนควรมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเองมีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่พัฒนา มีความรู้ และความสามารถในการประยุกต์ มีคุณภาพ ลดละอบายมุขและมีความขยันหมั่นเพียร

5.5 ด้านสังคมวัฒนธรรม (Social : S) ชุมชนมีภาวะผู้นำดี การมีส่วนร่วมสูง มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม มีองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีความรู้และข่าวสารที่เท่าทันโลกภายนอก

การพึ่งตนเองทั้ง 5 ด้าน นี้ จะต้องมีกระบวนการสร้างขีดความสามารถของชุมชน (BAN) 3 ประการ คือ

1. การสร้างความสมดุลของสาระการพึ่งตนเอง (Balance : B) เป็นความสอดคล้องความกลมกลืนระหว่างเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจและสังคม วัฒนธรรม

2. การสร้างความสามารถในการจัดการ (Ability : A) เป็นการวิเคราะห์การวางแผนและการจัดระบบชุมชน โดยเฉพาะเรื่องสาระพึ่งตนเอง ทั้งนี้ชุมชนอาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกเพื่อขอความคิดเห็นและการสนับสนุน

3. การสร้างเครือข่ายการทำงาน (Net-working : N) เป็นความสัมพันธ์ของชุมชนและองค์กร เครือข่ายให้ชุมชนมีพลังในการจัดการชุมชนเพื่อความสมดุลของการพึ่งตนเอง

ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองนั้น ต้องมีจุดเน้นที่การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และมีความเข้มแข็งแกร่งพอที่จะต่อสู้กับแรงกดดันที่มาจากภายนอกชุมชนได้ ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ หรือ เบญจจันท์ของชุมชนในการพัฒนาชุมชน และสังคมที่พึ่งประสงค์ไว้ดังนี้

1. จิตใจที่เป็นธรรม หมายถึง จิตใจที่มีธรรมะ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวลำบาก ไม่โลภมาก มีสันโดษธรรม ไม่จ่ายฟุ่มเฟือย จะกำหนดแบบแผนการผลิต และทำให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ

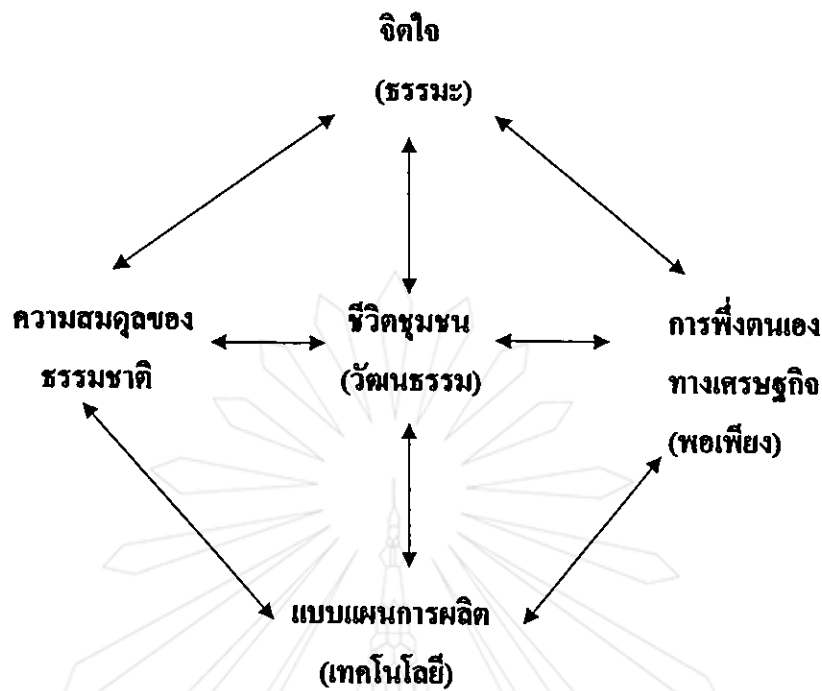
2. แบบแผนการผลิต หมายถึง กำหนดแบบแผนการผลิต ให้เป็นแบบแผนการผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ทำให้ต้องทำหลายอย่าง เป็นเกษตรกรรมแบบผสมผสาน ซึ่งทำให้มีกินมีใช้ครบและธรรมชาติแวดล้อมมีความสมดุล

3. ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม หมายถึง ความสมดุลที่เกิดขึ้น เพราะแบบแผนการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม และขึ้นอยู่กับจิตใจมนุษย์ที่ไม่โลภมาก และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

4. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง เป็นระบบการผลิตแบบใช้เอง กินเองความสมดุลธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมที่ไม่ฟุ่มเฟือย ทำให้เศรษฐกิจได้สมดุล พอกินพอใช้ ไม่ขาดทุน ไม่เป็นหนี้ จึงมีชีวิตที่สงบสุข มีเวลา และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

5. ชีวิตชุมชนและวัฒนธรรม หมายถึง ระบบชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ใกล้ตัว มีอาหารการกินที่เหลือเพื่อมีเวลาที่จะช่วยเหลือกันสังสรรค์กัน และเกิดการผลิตทางวัฒนธรรมของชุมชนขึ้น คือมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจ เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ทางสาธารณสุข ทางศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสถานตั้งกรมสงเคราะห์ และเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ¹⁸

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7-10.

แผนภูมิที่ 2.4 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 5 กับแนวคิดในการพัฒนาชุมชน

ที่มา : ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับสานติสุขของสังคมไทย, หน้า 34.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายของการพึ่งตนเองในระดับภายใน และภายนอกชุมชนว่า “ความสามารถในการดำรงอยู่อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ ทั้งระดับปัจเจกชน และระดับชุมชน “และได้กล่าวถึงแบบจำลองการพึ่งตนเองว่าจะต้องพึ่งตนเองให้ได้ใน 5 ประการ คือเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ สังคม (Technology, Economic, Resource, Mental, Social-Terms)

เทคโนโลยี (T) หมายถึง การมีปริมาณ และคุณภาพของเทคโนโลยีและสังคม และมีความสามารถที่จะใช้ และสร้างไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีเพื่อการผลิตและการรับข้อมูลข่าวสาร

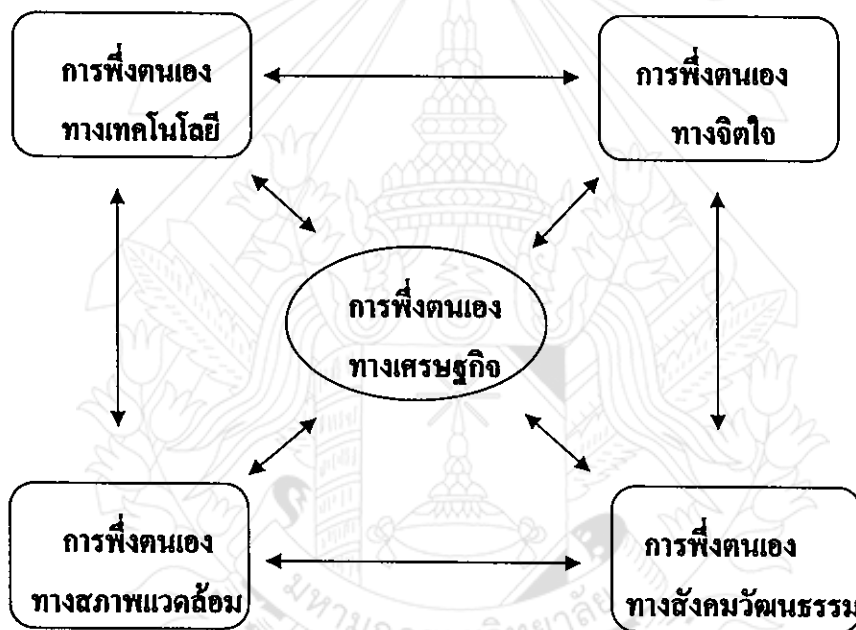
เศรษฐกิจ (E) หมายถึง ชาวบ้านสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจที่สมบูรณ์พอเพียงต่อการเลี้ยงตนเองและครอบครัว

ทรัพยากรธรรมชาติ (R) หมายถึงชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่พอเพียงต่อการใช้ประโยชน์ และมีความยั่งยืน

จิตใจ (M) หมายถึง จิตใจที่กล้าแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำรงชีวิตและไม่มัวเมาในอบายมุข

สังคม (S) หมายถึง สมาชิกในชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน มีความรักความเอื้ออาทรแก่กัน และมีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่นกัน

มองในเชิงทฤษฎี กล่าวได้ว่าการพึ่งตนเองที่ประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการนั้น เป็นการพึ่งตนเองอย่างสมบูรณ์ แต่การพึ่งตนเองนี้ประกอบขึ้นมาด้วยการพึ่งตนเองบางส่วน (Partial self-reliance) คือ การพึ่งตนเองทางจิตใจ หรือการพึ่งตนเองของบุคคลแต่ละคน การพึ่งตนเองทางสังคม และวัฒนธรรม หรือการพึ่งตนเองของกลุ่มคน การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี และการพึ่งตนเองทางสภาพแวดล้อม การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของสังคมไทย จะต้องอาศัยการพึ่งตนเองทางจิตใจ สังคมวัฒนธรรมเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติด้วย เพื่อช่วยให้เป็นรูปธรรมขึ้น ได้ดังแผนภูมิที่ 2.5¹⁹

แผนภูมิที่ 2.5 การพึ่งตนเองของสังคมชนบทไทย

บัณฑูร อ่อนคำ กล่าวว่า “ การพึ่งตนเอง เป็นเรื่องสัมพันธ์กับองค์กรชุมชนอย่างชัดเจน” การพึ่งตนเองไม่ได้หมายถึง คน ๆ เดียว หรือกลุ่มเดียวจะพึ่งตนเองได้โดยสมบูรณ์ แต่ต้องพึ่งพาอาศัยกลุ่มอื่น ๆ ด้วย มีองค์กรของประชาชนมาก แนวโน้มพึ่งตนเองก็มีมากขึ้น องค์กร

¹⁹ สันญา สันญาวิวัฒน์, การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 26.

ชุมชนไม่จำเป็นต้องหมายถึง องค์กรทุติยภูมิ องค์กรปฐมภูมิ อย่างครอบครัวก็มีมากขึ้น องค์กรชุมชนเหมือนกัน หมู่บ้านก็เป็นองค์กร เพราะมีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่กฎเกณฑ์ร่วมกันเหมือนองค์กร คือมีเนื้อหาแต่รูปแบบไม่เหมือนบริษัท องค์กรประชาชน จึงไม่ควรยึดติดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเอาเป็นเกณฑ์ตัดสิน แต่องค์กรย่อมเกิดได้และตายได้²⁰

สรุปแล้ว การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องทำชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ทุกด้าน โดยเฉพาะการที่ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลและความยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองได้ และมีองค์กรชุมชนเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีส่วนเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ต่อไปในอนาคต

แนวคิดการพัฒนาการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง สามารถนำมาสังเคราะห์ร่วมกัน จะเห็นตัวร่วมอยู่ 3 ประการ

1. การพึ่งตนเองกับมาอยู่ในองค์ความรู้ในพุทธศาสนา

2. การพึ่งตนเองในแนวที่ชาวบ้านเสนอ ไม่ได้เสนอให้เพิ่มมูลค่า ส่วนเกินทางเศรษฐกิจเป็นด้านหลัก อย่างที่คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติยังเน้นอยู่ คือ เป็นเรื่องการส่งออกมาก ๆ แล้วสุดท้ายมีแต่หนี้ แต่ชาวบ้านเสนอให้เพิ่มสติ เพิ่มหลักในการมองทางออกที่ไม่โลภตัวเข้าหาระบบเศรษฐกิจแบบบริโภคนิยม หากเสนอให้เสริมแนวการลดละ การพึ่งพา ตั้งแต่เริ่มลดการผลิต ลดการสั่งซื้อปุ๋ย ปังจัดการผลิต เริ่มลดพื้นที่ปลูกข้าว โดยจุดแรกลดละการเสพอบายมุข

3. ชาวบ้านเสนอให้สร้างเงื่อนไขการพึ่งตนเองแบบครบวงจร คือเปลี่ยนฐานการผลิตจากข้าว ไปกระจายความเสี่ยงในเรื่องไร่สวนผสม หรือแม้แต่การผลิตเพื่อกินไม่ใช่เพื่อขาย เป็นการสร้างวงจรที่ตอบสนองตัวเอง และไม่ตกเป็นเบี้ยล่างของตลาด โดยพยายามมองว่าผลผลิตอย่างหนึ่งจะเกื้อกูลกันอีกอย่างหนึ่งได้อย่างไร เกิดวัฏจักรการเกื้อกูลของกลไกธรรมชาติ

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ได้เสนอเงื่อนไขในการพัฒนาโดยมุ่งการพึ่งตนเอง 6 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาจะต้องเป็นรูปแบบกลุ่ม (Collective) ชาวบ้านจะต้องอยู่รวมกันเป็นชุมชนเป็นหมู่บ้าน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่

2. ต้องมีจิตสำนึกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Aid) พื้นฐานก็คือการพึ่งตนเอง ขึ้นอยู่กับจิตใจ ความสมัครใจที่จะทำอย่างนั้น (กิจกรรมพัฒนา) ของผู้คน (ชาวบ้าน)

3. จิตสำนึกจะต้องผลิตซ้ำขึ้นมาอีกได้ คือ ต้องให้มันสร้างขึ้นมาใหม่ให้แจ่มชัดต่อเนื่อง

²⁰บัณพร อ่อนคำ, **ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท : ประสพการณ์ของประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 23.

4. ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในหน่วยย่อย คือ ในหมู่บ้าน และหมู่บ้านเหล่านี้ สามารถที่จะรวมกันเป็นสหพันธ์ กล่าวคือ ต้องพัฒนาให้เป็นเขต เขตความมีอยู่จริง โรงเรียน โรงสี โรงเรียน และศูนย์วัฒนธรรม สามารถต่อรองกับสถาบันภายนอกได้ เช่น พ่อค้าและรัฐ ได้อย่างมีพลัง น่าจะให้ความสำคัญกับงานนี้ด้วย เพื่อก่อให้เกิดเครือข่ายของหมู่บ้าน

5. การประสานวัฒนธรรม น่าจะส่งเสริมให้ชาวบ้านประสานวัฒนธรรมของตัวเองหรือกิจกรรมของตัวเองกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมด้วย

6. ชุมชนควรมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติน่าจะเป็นชุมชนที่อนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมด้วย

คำว่า ฟังตนเอง น่าจะมีความหมายในเชิงสัมพันธ์ คือ ฟังตนเองในขณะที่ฟังคนอื่น เป็นการฟังที่นำไปสู่การฟัง คือ เป็นการฟังพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน และกรอบการมองเรื่องการฟังนี้จะต้องไม่มุ่งแข่งขัน หรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่า แต่มุ่งสู่ความเป็นไทต่อกัน การช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็น คือ ฟังพาในสิ่งที่เราไม่มี เกื้อกูลสิ่งที่เรามีให้ผู้อื่น การฟังพาทำไปเพื่อให้แต่ละชุมชนฟังตนเองได้²¹

สรุป การฟังตนเองเป็นเชิงอำนาจในการตัดสินใจ หมายถึง การที่องค์กรชุมชนหรือชุมชนสามารถตัดสินใจด้วยตัวเอง มีความเป็นตัวของตัวเองในทางความคิด ทักษะในการมองปัญหาต่าง ๆ เป็นขบวนการทางภูมิปัญญาของชุมชนนั่นเอง ซึ่งย่อมจะมองความสำคัญอย่างรู้ถ่องแท้ถึงสาเหตุของวิกฤตการณ์แห่งปัญหาการพัฒนา อันสืบเนื่องมาจากปัญหาผลกระทบการพัฒนาที่สร้างสภาวะฟังพาต่อภายนอก การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน เป็นการตัดสินใจในการดำเนินการโดยสถาบันชุมชน หรือองค์กรชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในการแก้ไขปัญหา และในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน นำไปสู่การฟังตนเองของชุมชนได้ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในที่สุด

²¹ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, **วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์, 2541), หน้า 10-12.

2.4 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ

2.4.1 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัว และละอายต่อการประพฤติดีมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้เกื้อกูล แบ่งปัน ที่ดีในการดำรงชีวิต มีสติยับยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบรอบก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกัน โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผลพอเหมาะพอประมาณ กับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้ จนสามารถทำตนให้พึ่งพาตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

2.4.2 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัวต่าง ๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือ มีความรู้ และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมแต่ละชุมชน โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ออกล้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยัน หมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ แบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชนซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

2.4.3 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร

เกษตรกรรุ่นใหม่

ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดพื้นที่เกษตรกรในระดับครอบครัวที่สอดคล้อง สมดุลกับระบบ นิเวศวิทยาเพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด และเลี้ยงตนเอง/ครอบครัวได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาดและพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมก่อน

ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุนวิชาการ ความรู้ เทคโนโลยี จากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิ ต่าง ๆ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมีการรวมกลุ่มกัน และเชื่อมโยงในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้า ไปอย่างสมดุลกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ภูมิปัญญาและทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิต

2.4.4 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียง จะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ในระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินงานอยู่และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง และมีความรอบคอบในการตัดสินใจแต่ละครั้งเพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือซื้อขายสินค้าที่ก่อโทษหรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนาธุรกิจ ไม่ให้มีความบกพร่องและก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาด และการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีในขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศวิทยา ในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล และไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมด้วย

2.4.5 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

มีแผนการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่าง ๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ โดยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิตพร้อมทั้งส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะ

ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไป อย่างสอดคล้องสมดุลกับสถานภาพความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับต่อ ๆ ไป²²

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ วิชาศึกษานานกลางและขนาดย่อม

1. ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม กล่าวคือ เป็นเทคโนโลยีที่มีต้นทุนต่ำ ที่สุด เช่น ใช้ภูมิปัญญาไทยในกระบวนการย้อมสีกระดาษสาโดยใช้สีจากธรรมชาติ
2. ใช้วัตถุดิบและทรัพยากรให้เต็มประสิทธิภาพมากที่สุด
3. ไม่ควรใช้เทคโนโลยีเพื่อทดแทนแรงงานมนุษย์ยกเว้นแต่ในกรณีที่เป็นจำเป็น เช่น เน้นการจ้างแรงงานในท้องถิ่น ไม่นำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานโดยไม่จำเป็น
4. ควรมีการผลิตที่อยู่ในระดับที่สามารถบริหารจัดการได้ เช่น รับคำสั่งซื้อตามกำลังการผลิตของกิจการเท่านั้น
5. ไม่ควรเน้นผลประโยชน์เพียงแต่ในระยะสั้น ปันกำไรให้กับพนักงาน ไม่เอาเปรียบหวังแต่ประโยชน์สูงสุดจากลูกค้า มีความตรงไปตรงมา ไม่โกง ผลิตและจำหน่ายสินค้าคุณภาพในราคาที่เหมาะสม
6. เน้นความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ลูกจ้างและเจ้าของปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เช่น เมื่อมีรายได้มาควรต้องจ่ายค่าแรงงานและวัตถุดิบเสียก่อน แล้วจึงนำส่วนที่เหลือ ไปเก็บออม รักษาความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้าเพราะช่วยลดต้นทุนการสรรหาและขยายฐานธุรกิจ
7. หลีกเลี่ยงความเสี่ยงของตลาดด้วยการผลิตสินค้าที่หลากหลายหรือมีความสามารถที่จะสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด เช่น กระจายความเสี่ยง โดยออกแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสาตามคำสั่งซื้อของลูกค้า
8. เน้นการจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับต่ำโดยการใช้เงินทุนภายในองค์กรให้มากที่สุดและไม่ควรกู้หนี้ยืมสินมากเกินไป เช่น ในระยะเริ่มแรกของการทำธุรกิจที่สถานการณ์ยังไม่มีความแน่นอน ควรมีการบริหารการเงินอย่างระมัดระวัง ไม่ควรกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อขยายกิจการเมื่อธุรกิจเริ่มมีความมั่นคงแล้วอาจขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการออมเงินไว้เพื่อป้องกันความไม่แน่นอนในอนาคต

²² คณะทำงานบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจสู่การเรียนการสอน, ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ, 2542), หน้า 129-131.

9. ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดโดยมีการนำไปแปรใช้ใหม่ เน้นการพึ่งพาตนเองโดยใช้วัตถุดิบที่ปลูกเองและแรงงานในท้องถิ่น

10. ผลิตเพื่อขายในตลาดท้องถิ่นให้มากที่สุดเสียก่อนและหลังจากนั้นจึงค่อยขยายไปสู่ตลาดในระดับภูมิภาค ระดับประเทศและระดับ โลกตามลำดับ²³

กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

คือ **กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ** หมายถึง กลุ่มเกษตรกรหรือสมาชิกของกลุ่มที่รวมตัวกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อไว้ใช้เองในเขตอำเภอเอราวัณ 4 ตำบล มีจำนวน 8 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้านวังประทุม หมู่ 9 ตำบลเอราวัณ
2. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ 10 ตำบลเอราวัณ
3. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านผาสะนา หมู่ 4 ตำบลทรัพย์ไพวัลย์
4. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านห้วยป่าน หมู่ 1 ตำบลผาสามยอด
5. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านนาอุดม หมู่ 4 ตำบลผาสามยอด
6. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้านหนองใหญ่ หมู่ 1 ตำบลผาอินแปลง
7. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้านหนองน้ำใส หมู่ 4 ตำบลผาอินแปลง
8. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านชำขาม หมู่ 14 ตำบลผาอินแปลง

ปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง ปุ๋ยที่ได้จากอินทรีย์วัตถุ ซึ่งประกอบไปด้วย ซากพืช ซากสัตว์ ที่ตายแล้วและสิ่งขับถ่ายจากสัตว์ จะเป็นประโยชน์ต่อพืชเมื่อผ่านกระบวนการสลายตัว โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์เสียก่อน ปุ๋ยอินทรีย์ที่สำคัญมีอยู่ 4 ชนิด คือ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยพืชสดและผลพลอยได้จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตามปุ๋ยอินทรีย์ที่กล่าวถึงในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจากอินทรีย์วัตถุในธรรมชาติไม่มีสารเคมีผสม และปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจากการผสมอินทรีย์วัตถุในธรรมชาติกับปุ๋ยเคมี ซึ่งในส่วนหลังเป็นการผสมปุ๋ยยูเรียเข้าไปด้วยตามความต้องการของลูกค้า²⁴

บัณฑิต ต้นศิริ อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กล่าวไว้ว่า รัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยตั้งเป้าดำเนินการ คือเร่งรับรองคุณภาพปุ๋ยของกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ซึ่งในแต่ละปีตั้งเป้ารับรองมาตรฐานสินค้า Q ให้ได้อย่างน้อย 250 แห่ง พร้อม

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 132.

²⁴ จูติรัตน์ พรหนองแสน, “การศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า”, **วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2550, หน้า 5.

กันนี้ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล กระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิดเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการดำเนินงานของกลุ่มให้สามารถอยู่รอดด้วยการพึ่งพาตนเอง

โรงปุ๋ยที่อยู่ในเกรตซีก็่ต้องพัฒนายกระดับขึ้นมาสู่ระดับบีและเอต่อไปให้ได้ และสร้างกลุ่มใหม่ขึ้นมาทดแทนไปเรื่อย ๆ สำหรับกลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่มีความเข้มแข็ง มีสาเหตุหลัก ๆ มาจากความไม่พร้อมของเกษตรกรในพื้นที่ที่ไม่อาจรวมกลุ่มกันดำเนินการได้ รวมถึงบางแห่งไม่มีวัตถุดิบที่เหมาะสมในการนำมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งกรมฯ จะเร่งเข้าไปแก้ไขปัญหามาให้ทุกกลุ่มตามความเหมาะสม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้โครงการดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลประโยชน์จะตกอยู่ที่เกษตรกรทั้งผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผู้ใช้ รวมไปถึงผู้บริโภค²⁵

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

หลักการพึ่งตนเองของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการ ใช้ชีวิตประจำวัน

โดยพื้นฐานก็คือ การพึ่งตนเอง เป็นหลัก การทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล และการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การสร้างสามัคคีให้เกิดพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละสัดส่วน แต่ละระดับ ควรยึดหลักการปฏิบัติตน ดังนี้

1. **ด้านจิตใจ** หมายถึง คนที่มีจิตใจเข้มแข็ง ต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริตธรรม แม้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ก็มีได้ข้อแท้
2. **ด้านสังคม** หมายถึง การสร้างชุมชนหรือสังคมด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทุกคนทำหน้าที่อย่างเต็มที่เพื่อให้งานรุดหน้าพร้อมเพรียงกัน
3. **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** หมายถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด รู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
4. **ด้านเทคโนโลยี** หมายถึง การส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลอง และทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
5. **ด้านเศรษฐกิจ** หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น แม้ไม่มีเงินก็ยังมีทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ข้าว ผัก ปลา และผลไม้เพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนา

²⁵บัณฑิต ต้นศิริ, “หนูนเกษตรผลิตปุ๋ยอินทรีย์”, **เคลนิวิธ**, (30 มีนาคม 2550) : 13.

เศรษฐกิจต่อไป ตั้งสติที่มั่นคง ร่ายการที่แข็งแกร่ง ปัญญาที่เทียบแหลมนำความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน²⁶

สรุป การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกระดับ ตั้งแต่ระดับเล็กหรือระดับรากหญ้าจนขยายไปสู่ระดับใหญ่ได้โดยอาศัยหลักการพึ่งพาตนเอง ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยทุกระดับจะต้องปฏิบัติตามความเหมาะสมของสถานะและโอกาส เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการนำไปประยุกต์ใช้ให้มากที่สุด

2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.5.1 สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้ง

อำเภอเราวัลตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของจังหวัด ระยะทางห่างจากตัวจังหวัดเลย ประมาณ 42 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองเลยและอำเภอนาคู

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอนาวัง (จังหวัดหนองบัวลำภู)

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอผาขาว อำเภอนากลาง และอำเภอศรีบุญเรือง (จังหวัดหนองบัวลำภู)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอวังสะพุง

2. พื้นที่

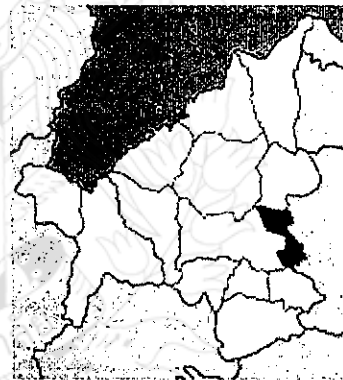
พื้นที่อำเภอเราวัล 262.0 ตร.กม.

พิกัด 17°18'30"N, 101°56'24"E

3. ภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเราวัลมีพื้นที่ 262 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 163,750 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับภูเขา มีป่าเบญจพรรณและมีลำห้วยไหลผ่าน เช่น ลำน้ำสวย ลำน้ำหินขาว ลำน้ำตาดข่า ลำน้ำป่าน และลำน้ำลั่นควาย พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ได้แก่ ป่าดงช้างทอง ป่าหนองไผ่ ป่าผาสามยอด และป่าโคกนกยูง มีเนื้อที่ป่าโดยประมาณ 82,155 ไร่ มีระดับความสูงของพื้นที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 270 เมตร

²⁶รงค์ ประพันธ์พงศ์, เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์, 2550), หน้า 38.

ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอเอราวัณมีลักษณะภูมิอากาศ โดยแบ่งฤดูกาลตามลักษณะอากาศของประเทศ ไทย แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน อากาศจะร้อนและร้อนจัดที่สุดในเดือนมีนาคมและเมษายน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับกับภูเขา ทำให้อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงง่าย ฤดูร้อนจะร้อนมาก และบางครั้งจะมีพายุฤดูร้อนเกิดขึ้น

ฤดูฝน จะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรก เริ่มปลายเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม จะเกิดฝนเนื่องจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนช่วงหลังจะเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคมจะมีฝนเนื่องจากอิทธิพลจากร่องความกดอากาศต่ำและพายุจากทะเลจีนใต้

ฤดูหนาว จะเริ่มหนาวตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นผลมาจากอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ทำให้อุณหภูมิลดลงทั่วไป และมีอากาศเย็น เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสลับกับภูเขา ในฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวถึงหนาวจัด

4. การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเอราวัณแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 4 ตำบล 47 หมู่บ้าน ได้แก่

ลำดับที่	อำเภอ (ไทย)	อำเภอ (อังกฤษ)	จำนวน (หมู่บ้าน)
1	ผาอินแปลง	(Pha In Plaeng)	14 หมู่บ้าน
2	เอราวัณ	(Erawan)	16 หมู่บ้าน
3	ผาสามยอด	(Pha Sam Yot)	10 หมู่บ้าน
3	ทรัพย์ไพลย์	(Sap Phaiwan)	7 หมู่บ้าน

5. การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเอราวัณประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลผาอินทร์แปลง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลผาอินทร์แปลงทั้งตำบล

เทศบาลตำบลเอราวัณ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเอราวัณทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลผาสามยอด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลผาสามยอดทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์ไพลย์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทรัพย์ไพลย์

6. ประชากร

ประชากร 34,131 คน (พ.ศ. 2552) ความหนาแน่น 130 คน/ตร.กม.

2.5.2 ภาพทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

- 1) อาชีพหลัก ได้แก่ ทำการเกษตร ทำสวน ทำไร่ และทำนา
- 2) อาชีพค้าขาย

2. หน่วยธุรกิจในเขตอำเภอเอราวัณ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

2.5.3 ภาพสังคม

สังคมและวัฒนธรรม

ปัจจุบันอำเภอเอราวัณมีประชากรจากต่างจังหวัดอพยพมาตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินจำนวนมาก แม้จะเป็นสังคมใหม่แต่ก็ยังคงอยู่ในวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่สามารถบูรณาการเข้าด้วยกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี และเกิดวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันในทางที่ดีขึ้นตามมา ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเอราวัณประกอบด้วยชาวเลดั้งเดิม ชาวอีสาน ชาวจีน และชาวยวน

ประเพณีบุญบั้งไฟล้าน

ประเพณีบุญบั้งไฟล้านเป็นประเพณีพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของอำเภอเอราวัณ ในงานมีการแข่งขันการประกวดขบวนแห่บั้งไฟ แข่งขันจุดบั้งไฟ และมีมหรสพต่าง ๆ ให้ชมอีกมากมาย ซึ่งจะจัดขึ้นเป็นเวลา 3 วัน ในเดือนมิถุนายนของทุกปี

เทศกาลงานจิวเอราวัณ

เนื่องจากอำเภอเอราวัณมีคนไทยเชื้อสายจีนมาอยู่อาศัยในการประกอบอาชีพค้าขายอยู่มาก จึงมีกลุ่มพ่อค้าที่มีเชื้อสายจีนจัดงานเทศกาลงานจิวไหว้ศาลเจ้าพ่อเอราวัณขึ้น ที่บริเวณหน้าตลาดสดอำเภอเอราวัณ และยังมีมหรสพต่าง ๆ ให้ชมอีกมากมาย ซึ่งจะจัดขึ้นเป็นเวลา 3 วันในเดือนพฤศจิกายนหรือเดือนธันวาคมของทุกปี

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประรินทร์ แพทย์รังสี ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อประเมินผลความสำเร็จของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่และเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ผลการศึกษา

พบว่า โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความสำเร็จ โดยหลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรกรจะได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยสามารถอธิบายความสำเร็จตามประเด็นดังนี้ 1.ด้านเทคโนโลยี สามารถทำให้เกษตรกรนำเอาภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาผสมผสานเข้ากับภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการมาใช้ร่วมกันได้ 2.ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและทำให้ต้นทุนในการครองชีพของเกษตรกรต่ำลงเนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารลดลง 3.ด้านทรัพยากร พบว่ามีการเกื้อหนุนกันระหว่างทรัพยากรพัฒนา (วงนอก) สามารถนำมาใช้ผลิตทรัพยากรของท้องถิ่น (วงใน) ทำให้เกิดการผลิตตลอดปี และได้ผลผลิตสูงขึ้น 4.ด้านจิตใจ พบว่าเกิดการรักใคร่กลมเกลียวช่วยเหลือกันมากขึ้นในชุมชน เกิดจิตใจที่มุ่งพัฒนาชุมชนตนเองให้ดีขึ้น 5.ด้านสังคม พบว่าไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่าความสำเร็จด้านสังคมที่ชุมชนมี เช่น การเผยแพร่ชื่อเสียงความสำเร็จของชุมชน เกิดจากโครงการฯทั้งหมดเนื่องจาก เกษตรกรในแต่ละตำบลที่เข้าร่วมโครงการจะมีเพียง 3 คนเท่านั้น กอปรกับต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆอีกมาก ปัญหาที่พบจากการดำเนินโครงการมีเพียง 2 ประการ คือ 1. การขาดการประสานงานกันในระหว่างกรมปศุสัตว์, กรมพัฒนาที่ดินและกรมประมงในเรื่องของความพร้อมเพียงในการช่วยเหลือเกษตรกร 2. สภาพดินในพื้นที่ที่มีสภาพเป็นดินเปรี้ยว ต้องมีการปรับสภาพดินก่อนการเพาะปลูก ทำให้แผนงานที่วางไว้ไม่เป็นไปตามที่กำหนด ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการสำเร็จ มาจากปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1. การมีแหล่งน้ำที่พอเพียง 2. ความขยันหมั่นเพียรของเกษตรกร และ 3. ความสนับสนุนในด้านต่างๆ ของรัฐที่มีต่อเกษตรกร²⁷

ตารางที่ ๑ **กรณีศึกษา โรงเรียนพานิช** ศึกษาการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับสถานสงเคราะห์กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนบ้านเบธานี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเลย วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในการนำไปใช้ประโยชน์ได้กับทุกเพศ ทุกวัย และระดับการศึกษา แต่พบว่ามีข้อจำกัดอยู่บ้างในส่วนของการจัดวิธีการในการนำไปใช้ เช่น กิจกรรมหรือโครงการบางอย่างไม่เชื่อว่าทุกคนจะเข้าร่วมได้เหมือนกัน หากยึดกิจกรรมหรือโครงการเป็นตัวชี้วัดการนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ก็ควรคำนึงถึงอุปสรรคด้านเวลาและความเหมาะสมของช่วงวัย

²⁷ประชินพร แพทย์รังสี, “ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2545, 100 หน้า.

การทดลองปฏิบัติครั้งนี้เริ่มต้นจากการชี้แจงให้ผู้บริหารสถานสงเคราะห์ได้นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมในองค์กร และเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในองค์กร เป็นการสอน สร้างนิสัย ปลุกฝังค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการจัดสรรทรัพยากรมากกว่าระดมทรัพยากร ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางในการ ฟังตนเอง รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์²⁸

อภิขัย พันธเสนและคณะ ศึกษาถึง “การประยุกต์พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม” เป็นความพยายามของคณะนักวิจัยในการนำพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ปฏิบัติในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม มีข้อค้นพบสำคัญหลายประการ เช่น อุตสาหกรรมที่ผ่านพ้นวิกฤติเศรษฐกิจมาได้จะมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันหลายประการ อาทิ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีราคาไม่แพงแต่ถูกหลักวิชาการการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด มีขนาดการผลิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ และเน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะการไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหาร จนกลายเป็นหนี้ที่ไม่สามารถชำระคืนได้การบริหารบนความเสี่ยงต่ำเป็นหลักการที่สำคัญดังนั้นการแก้ปัญหา โดยการสนับสนุนเงินทุนจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเนื่องจากอุตสาหกรรม ที่ใช้เงินลงทุนส่วนตัวเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าเงินลงทุนจากการกู้ยืมนั้นสามารถรอดพ้นจากภาวะวิกฤติได้โดยไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยสินเชื่อจากภายนอกแม้ในช่วงของวิกฤติแต่อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมจะประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงภาวะวิกฤติ (เศรษฐกิจหดตัว) ได้ดีกว่าในช่วงเศรษฐกิจขยายตัว

เนื่องจากในภาวะเศรษฐกิจขยายตัวนั้นธุรกิจส่วนมากจะดำเนินการที่ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องของขนาดการผลิตที่เหมาะสม และการไม่เน้นกำไรระยะสั้น เพราะธุรกิจจะพยายามขยายขนาดกิจการเพื่อการเก็บเกี่ยวกำไรระยะสั้น ที่เป็นผลมาจากเศรษฐกิจขยายตัว

นอกจากนี้ยังพบว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็กทำให้ลูกค้าไว้ใจส่งผลให้ธุรกิจอยู่รอดในระยะยาว การรักษาภาพพจน์ การมีศีลธรรม สร้างความยุติธรรมกับทุกฝ่าย สามารถนำหลักการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้จริงและทำให้กิจการอยู่รอดได้สามารถฟังตนเองและช่วยให้คนมีงานทำ ส่งเสริมอาชีพชุมชน ลดความเสี่ยงทางการเงินและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคอุตสาหกรรมนั้นยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแรงงานสัมพันธ์เนื่องจากการจ้างงานซึ่งต่างจากการผลิต

²⁸สุรางค์ลักษณ์ โรจน์พานิช, “ศึกษาการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับสถานสงเคราะห์กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนบ้านเบธานี อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย”, **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2545, 95 หน้า.

ในระดับครอบครัว/ชุมชน ภายใต้ระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มุ่งใช้แรงงานสมาชิกในครอบครัวในการผลิตไม่ใช่แรงงานรับจ้าง หากการวิจัยในอนาคตมุ่งตอบคำถามเรื่องการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารธุรกิจ/อุตสาหกรรมในมิติการพัฒนาแรงงานก็อาจทำให้การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น²⁹

อรสุดา เจริญรัก ได้ศึกษาในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย” ซึ่งศึกษาเงื่อนไขของการดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงบริบทจากสังคมประเพณีมาสู่สังคมทันสมัยก็คือ เมื่อหมู่บ้านต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงจากความทันสมัยต่าง ๆ รวมทั้งระบบทุนนิยมการค้า ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างสังคมหลายด้าน และอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนต้อง ถูกกระทบกระเทือน มีการสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกัน และการสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ภายใต้ระบบการจัดการรูปแบบใหม่ที่เกิดจากความร่วมมือเพื่อสร้างศักยภาพในการปรับตัว โดยระดมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ นำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชนที่มีได้ตัดตอนจากภูมิปัญญาเดิม แต่กลับนำความรู้สมัยใหม่มาบูรณาการ ได้อย่างเหมาะสม³⁰

ประเสริฐ เวียงสุนทร ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษาเฉพาะเกษตรกรในเขตตำบล โคกปลาชีว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับตามด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านความพอดีของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความพอดีทางเศรษฐกิจ ด้านความพอดีทางจิตใจ และด้านความพอดีทางสังคม³¹

²⁹ อภิษฐ์ พันธเสนและคณะ, “การประยุกต์พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย), 2546, 339 หน้า.

³⁰ อรสุดา เจริญรัก, “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิดิทรรศน์), 2546, 89 หน้า.

³¹ ประเสริฐ เวียงสุนทร, “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษาเฉพาะเกษตรกรในเขตตำบล โคกปลาชีว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร), 2549, 188 หน้า.

สุภาภรณ์ ธารผาภูมิ ศึกษาถึง “คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน กรณีศึกษา : เกษตรกร ตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของเกษตรกรในตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงด้านพอประมาณ ด้านความรู้ ด้านคุณธรรมและความมีเหตุผลอยู่ในระดับมากและระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานคือ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ ส่วน ปัจจัยด้านเพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งสองด้าน³²

วีระ คำห้ำ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณี ตำบลนาวัง กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมากจากแบบสอบถามแบบประมาณค่าห้าระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ความเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากด้านมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความพอดีของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความพอดีทางเศรษฐกิจ ด้านความพอดีทางจิตใจ และด้านความพอดีทางสังคม

จากทัศนคติของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสร้างตัวชี้วัด เพื่อกำหนดระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดเป็นตัวอย่างและแนวทางประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมระดับครอบครัว ดำรงชีพเกษตรกรตามหลักการพึ่งตนเอง มีความพอเพียงตามอัตภาพและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขตามฐานะ พอมี พอกิน พอใช้ ระดับชุมชนมุ่งให้เกษตรกรรวมพลังกัน ในรูปของกลุ่มหรือสหกรณ์ โดยร่วมแรงในการผลิต การตลาด ด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานราชการมูลนิธิและเอกชน³³

³²สุภาภรณ์ ธารผาภูมิ, “คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน กรณีศึกษา : เกษตรกร ตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี”, **ภาคนิพนธ์การจัการทั่วไปมหามบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม), 2550, 90 หน้า.

³³วีระ คำห้ำ, “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณี ตำบลนาวัง กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหามบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 94 หน้า.

สิทธิศักดิ์ นุ่นช่วย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวคิดของเกษตรกรในการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช” จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวม ทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านสังคมและด้านองค์กรชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับที่มาก ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสังคม ด้านองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านปัญหาต่อการปฏิบัติ ด้านเศรษฐกิจ³⁴

กานดาพันธุ์ วันทยะ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาจากเกษตรกรโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 65 ราย จากทั้งหมด 303 ราย

ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิส พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคม มีอยู่ 3 ด้าน เท่ากัน ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .05 คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านจิตใจ, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร โครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .01 และปัจจัยด้านสังคมมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร โครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .10

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การสร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และหลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรทฤษฎีใหม่ ให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เกี่ยวข้องก่อนทำการศึกษา เป็นส่วนสำคัญมาก เพราะจากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ยังมีความเข้าใจผิดในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้ความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ขาดการประสานงานความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ถ้ามีการประสานงานที่ดี จะทำให้การศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็วตรงตามวัตถุประสงค์ และบรรลุเป้าหมายได้ตามต้องการ

³⁴สิทธิศักดิ์ นุ่นช่วย, “แนวคิดของเกษตรกรในการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 143 หน้า.

3. จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำไปศึกษากลุ่มเกษตรกรในโครงการทุกจังหวัดทั่วประเทศ จะทำให้ได้ผลการศึกษาที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งสามารถนำผลที่ได้ใช้เป็นประโยชน์ในภาพรวมระดับประเทศต่อไปได้เป็นอย่างดี³⁵

จิราพร เปลี่ยนกระโทก ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเพลิงหลง ตำบลบ่อปลาทอง อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านความรู้ เกษตรกรมีความรู้ในระดับรอบรู้ดีเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ สำหรับความรู้เกี่ยวกับประโยชน์การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอยู่ในระดับรอบรู้ ส่วนความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2. ด้านความเข้าใจ เกษตรกรมีความเข้าใจดีในเรื่องปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ วัสดุ ส่วนประกอบ และประโยชน์การใช้ปุ๋ยชีวภาพ สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพในระดับเข้าใจ 3. ด้านการนำไปปฏิบัติ 3.1 การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ เกษตรกรนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพไว้ใช้เองในครอบครัว 3.2 การลดรายจ่าย เกษตรกรนำหลักลดรายจ่ายไปใช้แก้ไขปัญหาความยากจนในระดับไม่ปฏิบัติ ซึ่งเกษตรกรมองว่าการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพโดยไม่ใส่ปุ๋ยเคมีจะทำให้ต้นข้าวเจริญเติบโตช้าไม่ได้ผลเท่าที่ควร 3.3 การเพิ่มรายได้ เกษตรกรนำหลักการเพิ่มรายได้ไปใช้แก้ไขปัญหาความยากจนในระดับปฏิบัติ โดยจะนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้แทนปุ๋ยเคมี 3.4 การขยายโอกาส เกษตรกรนำหลักการขยายโอกาสไปแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับปฏิบัติ โดยจะนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปถ่ายทอดให้สมาชิกในครอบครัว และเพื่อนบ้าน คนในชุมชนต่อไป 3.5 การเชื่อมสัมพันธ์ตลาด เกษตรกรนำหลักการเชื่อมสัมพันธ์ตลาดไปใช้แก้ไขปัญหาความยากจนในระดับไม่ปฏิบัติ โดยจะผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง หากมีพอเหลือจึงจะนำไปแจกจ่ายให้ญาติพี่น้อง และอาจนำบางส่วนไปจำหน่ายให้เพื่อนบ้าน ปัญหาที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดต่อการปฏิบัติ คือ เรื่องเงินทุน เนื่องจากเกษตรกร ขาดเงินทุนหมุนเวียน อยากให้ภาครัฐการจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำมาให้เกษตรกรกู้ยืมเพื่อใช้หมุนเวียนทำการเกษตร ปัญหาต่อมาคือ ปัญหาเรื่องบุคลากร เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานสนับสนุนอื่นมีจำนวนน้อย ไม่สามารถกำกับดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและเต็มที่ สำหรับปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ

³⁵ การดาพันธ์ุ วันทษะ, “ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2551, 120 หน้า.

ต่อความต้องการของเกษตรกรบางส่วนชาวดุทรุดโทรม อยากให้หน่วยงานภาครัฐจัดหาหรือสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับจัดซื้อให้เพียงพอ³⁶

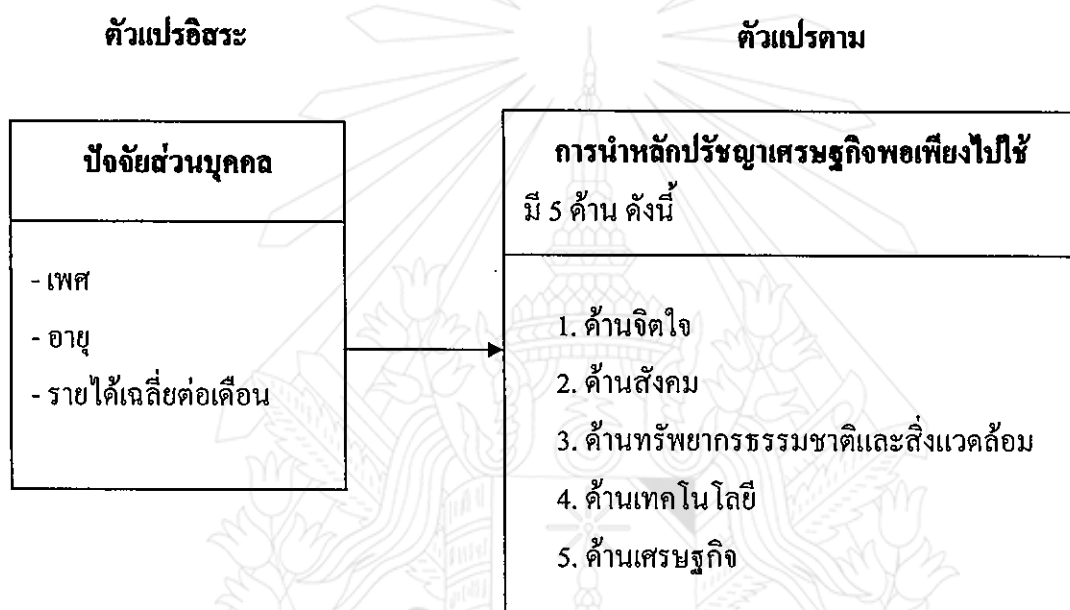
เนาวรัตน์ ม่วงคราม ศึกษาเรื่อง การศึกษาทัศนะเกษตรกรที่มีต่อการสร้างความมั่นคงทางรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนะเกษตรกรที่มีต่อการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง:ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในโครงการรมน้ำใจถวายในหลวง โดยกำหนดตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 197 คน ผลการศึกษา พบว่า ทัศนะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการทำกรเกษตรแบบผสมผสาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการเลือกชนิดพืช-สัตว์เป็นหัวใจของการบริหารจัดการน้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยาโดยวิธีทางธรรมชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการลดต้นทุนการผลิต งดใช้สารเคมีใช้แรงงานคน และสัตว์แทนเครื่องจักร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสรุปประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนะของเกษตรกรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก³⁷

³⁶ฐิราพร เปลียนกระโทก, “ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเพลิงหลง ตำบลบ่อปลาทอง อำเภอบึงกรงชัย จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณทิต**, (บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยแม่โจ้), 2551, 125 หน้า.

³⁷เนาวรัตน์ ม่วงคราม, “การศึกษาทัศนะเกษตรกรที่มีต่อการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากรณีเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในโครงการรมน้ำใจถวายในหลวง”, **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณทิต**, (บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี), 2552, 61 หน้า.

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดของ **รงค์ ประพันธ์พงศ์**³⁸ มาเป็นประเด็นศึกษาในด้านตัวแปรตาม และมี 1) เพศ 2) อายุ และ 3) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระดังกล่าวแล้ว และมีประเด็นศึกษาในด้านตัวแปรตาม คือ 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านเทคโนโลยี และ 5) ด้านเศรษฐกิจ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.6

แผนภูมิที่ 2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

³⁸รงค์ ประพันธ์พงศ์, เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่, อ่างแล้ว, หน้า 38.

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการเปรียบเทียบและการแก้ปัญหาข้อเสนอแนะการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในเขตอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย 8 กลุ่ม มีจำนวน 210 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2.2 การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงนี้ เป็นการคาดคะเนของผู้วิจัยที่จะนำตัวอย่างที่เลือกมานั้นสามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ จนกว่าจะได้จำนวนตามที่ต้องการ โดยแต่ละครั้งที่สุ่ม สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยมีโอกาสถูกเลือกโดยการเจาะจง จากประชากร 210 ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจนครบ จำนวน 136 คน โดยใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์หาอัตราสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 3.1 นี้

สูตรการเทียบบัญญัติไตรยางศ์

$$\text{กลุ่มตัวอย่าง} = \frac{\text{ประชากร} \times \text{กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด}}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนหน่วยตัวอย่างที่สุ่มจากกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ย จำนวน 136 คน

กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. บ้านวังประทุม หมู่ 9 ตำบลเอราวัณ	30	19
2. บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ 10 ตำบลเอราวัณ	14	9
3. บ้านผาสะนา หมู่ 4 ตำบลทรัพย์ไพวัลย์	25	16
4. บ้านห้วยปาน หมู่ 1 ตำบลผาสามยอด	14	9
5. บ้านนาอุดม หมู่ 4 ตำบลผาสามยอด	25	16
6. บ้านหนองใหญ่ หมู่ 1 ตำบลผาอินแปลง	60	39
7. บ้านหนองน้ำใส หมู่ 8 ตำบลผาอินแปลง	29	19
8. บ้านชำขาม หมู่ 14 ตำบลผาอินแปลง	14	9
รวม	210	136

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภเอราวัณ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึง วัตถุประสงค์ที่ศึกษา และแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านจิตใจ มีคำถาม 7 ข้อ
2. ด้านสังคม มีคำถาม 9 ข้อ
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคำถาม 6 ข้อ
4. ด้านเทคโนโลยี มีคำถาม 10 ข้อ
5. ด้านเศรษฐกิจ มีคำถาม 9 ข้อ

โดยการใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้น้ำหนักมากน้อย เช่น 5 4 3 2 1

เกณฑ์การวัดระดับความสำคัญของปัจจัยตามหลักการของลิเคอร์ท (Likert' Five Rating Scale) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	คะแนน	มากที่สุด
4	หมายถึง	คะแนน	มาก
3	หมายถึง	คะแนน	ปานกลาง
2	หมายถึง	คะแนน	น้อย
1	หมายถึง	คะแนน	น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม

- 4.51 – 5.00 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีการนำไปใช้ในด้านนั้น มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีการนำไปใช้ในด้านนั้น มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีการนำไปใช้ในด้านนั้น ปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีการนำไปใช้ในด้านนั้น น้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีการนำไปใช้ในด้านนั้น น้อยที่สุด'

ตอนที่ 3 ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบได้ตอบตามความรู้ความเข้าใจและตามความคิดเห็นของตน ได้อย่างอิสระ

3.4 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างตามกรอบที่จะศึกษา โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้ คือ

3.4.1 การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแบบสอบถาม

2) จัดสร้างแบบสอบถามตามกรอบที่กำหนด โดยพิจารณาเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และลักษณะงานที่ศึกษา

3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาและการวัดผลประเมินผล แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

4) นำแบบสอบถามไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน คือ

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. ภาสกร ดอกจันทร์ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกเขตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

4.3 นายเฉลิม โยธามาศ หัวหน้าสำนักปลัด เทศบาลตำบลเราวัณ อำเภอเราวัณ จังหวัดเลย

4.4 นายอนิวัตร บุตรวิไล นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตร จังหวัดเลย

4.5 อาจารย์วิระพงศ์ คุณประทุม อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

พิจารณาตรวจสอบ พร้อมขอคำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง

5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

3.4.2 การทดสอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) และหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ดังนี้

1) การตรวจสอบความเที่ยงตรง(Validity)

1.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้นตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบด้านภาษาที่ใช้ การวางรูปแบบข้อความต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ²

โดยที่

+1 = แน่ใจว่าสอดคล้อง

0 = ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

-1 = แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 41 ข้อ ใช้ได้จำนวน 41 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.60 – 1.00

1.2 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง

2) การทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ สมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลเอราวัณ อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามดังกล่าวมาตรวจ

²สังศรี ชมพูนงค์, การออกแบบการวิจัย, (นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2548), หน้า 31.

คะแนนและวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์ แกลฟาของ Cronbach³ โดยคำนวณจากสูตรดังนี้

$$\text{Alpha} = \frac{K}{K-1} \left\{ 1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right\}$$

Alpha = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อถือได้
 Si^2 = ความแปรปรวนของคะแนน
 K = จำนวนข้อทั้งหมด
 St^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

การแปลความหมายว่า ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้ ควรมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 เท่านั้น กล่าวคือ ถ้าเครื่องมือการวัดหรือแบบสอบถามใดมีประสิทธิภาพ ผู้ตอบย่อมจะสามารถตอบคำตอบที่คงที่ ที่คะแนนจากผลสอบแต่ละครั้งก็จะคงที่ ทำให้ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จะใกล้เคียงกับ 1 หรือเท่ากับ 1 ในกรณีที่ไม่มีความคลาดเคลื่อนเลย และในทางตรงข้ามแบบทดสอบใดที่ขาดความเที่ยง ค่าความเชื่อมั่นจะลดลงไปเรื่อย ๆ จนเข้าใกล้ 0 (ศูนย์) และถ้าค่าความเชื่อมั่นเป็น 0 แล้ว ย่อมชี้ให้เห็นว่าแบบทดสอบนั้นไม่มีความเที่ยงเลย ดังนั้นแบบทดสอบที่ดีควรมีค่าความเชื่อมั่นอย่างน้อย 0.75

จากการทดสอบค่าความเชื่อมั่นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจในเขตอำเภอเอราวัณ โดยไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง ถือได้ว่าเครื่องมือชุดนี้มีความน่าเชื่อถือที่ดีมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 0.8930

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.5.1 ขอทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างจังหวัดเลย ถึงกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในเขตอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย เพื่อขออนุญาตทำการศึกษาและเก็บข้อมูล

3.5.2 การจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ประสานกับกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในเขตอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดและการตอบแบบสอบถามให้แก่กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในเขตอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ในวันประชุมสมาชิกกลุ่ม

³ดูเชษฐ มีโมตรีจิตต์, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกรมการบริการองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2540, หน้า 47.

3.5.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามและผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจะนำมำบันทึกข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผล ดังต่อไปนี้

3.6.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย เกี่ยวกับ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาข้อมูลประกอบตาราง

3.6.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านจิตใจ
2. ด้านสังคมและชุมชน
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ด้านเทคโนโลยี
5. ด้านเศรษฐกิจ

โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ตามตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สถิติที (t-test) กับตัวแปร เพศ และทดสอบความแปรปรวนของประชากร (One way ANOVA) กับตัวแปรอายุ และรายได้ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

3.6.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.7.1 หาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อทราบถึงแบบสอบถามที่ได้รับคืน

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ของรายการทั้งหมด}}$$

3.7.2 หาค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) จากสูตรดังนี้⁴

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

$$\sum fX = \text{ผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

3.7.3 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากสูตรดังนี้⁵

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum fX^2 - (\sum fX)^2}{N^2}}$$

$$S.D. = \text{ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$\sum fX = \text{ผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน}$$

$$\sum fX^2 = \text{ผลคูณระหว่างความถี่กำลังสองของคะแนน}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

3.7.4 สถิติที่ใช้ในการอนุมาน

1) การทดสอบสมมติฐาน (t-test)

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{1-r^2}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติทดสอบที่

r แทน ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

⁴สงศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครราชสีมาธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา), 2547, หน้า 55.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE - WAY ANOVA) หรือ (F-test)

หาค่า F-test โดยใช้สูตร⁶

$$\text{สูตร} \quad F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

โดยกำหนดให้ F = ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution

MS_b = ผลรวมกำลังสองเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม
(Between Mean Square)MS_w = ผลรวมกำลังสองเฉลี่ยภายในกลุ่ม
(Within Mean Square)

โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

⁶ชูศรี วงศ์รัตนะ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตรการพิมพ์), 2541, หน้า 236.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย” เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ 3 ประการ คือ

1) เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย จำนวน 136 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ใช้การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	64	47.06
หญิง	72	52.94
รวม	136	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 136 คน เป็นเพศชาย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 47.06 และเป็นเพศหญิงจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

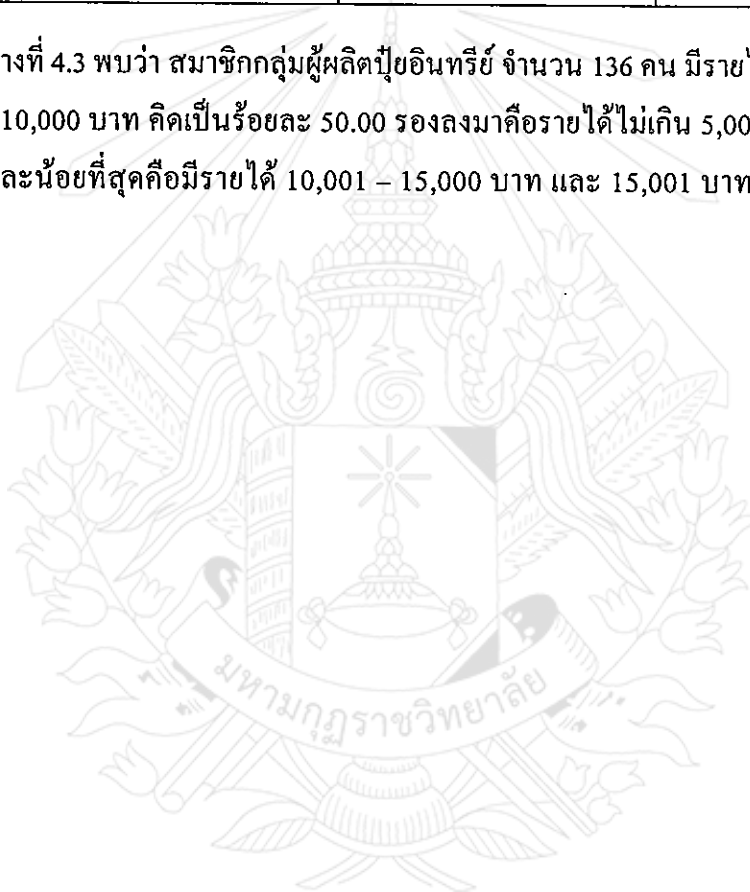
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 – 27 ปี	19	13.97
28 – 37 ปี	50	36.76
38 – 47 ปี	39	28.68
48 ปี ขึ้นไป	28	20.59
รวม	136	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 136 คน เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 28 – 37 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.76 รองลงมาคืออายุระหว่าง 38 – 47 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.68 มีอายุ 48 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.59 และน้อยที่สุด มีอายุระหว่าง 18 – 27 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.97

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000 บาท	46	33.82
5,001 – 10,000 บาท	68	50.00
10,001 – 15,000 บาท	11	8.09
15,001 บาทขึ้นไป	11	8.09
รวม	136	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 136 คน มีรายได้ต่อเดือนมากที่สุด คือ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.82 และน้อยที่สุดคือมีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท และ 15,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.09

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ตารางที่ 4.4 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านจิตใจ	4.28	0.49	มาก
2. ด้านสังคม	3.95	0.47	มาก
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.20	0.48	มาก
4. ด้านเทคโนโลยี	3.90	0.62	มาก
5. ด้านเศรษฐกิจ	3.84	0.75	มาก
รวม	4.01	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านจิตใจ

ข้อ	ลักษณะของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการนำไปใช้		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	มีการวางแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข	4.50	0.75	มาก
2	ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวหลังจากสิ้นภารกิจการงานในแต่ละวัน	4.17	0.69	มาก
3	ไม่มัวเมาในอบายมุข	4.27	0.86	มาก
4	มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำเนินชีวิต	4.38	0.61	มาก
5	มีความใฝ่รู้ใฝ่พัฒนาและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ให้มีชีวิตที่ดีขึ้น	4.32	0.78	มาก
6	มีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง โดยไม่อาศัยและรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น	4.10	0.91	มาก
7	มีความเอื้ออาทรประนีประนอมในการทำงานและการใช้ชีวิตกับคนในชุมชน	4.24	0.68	มาก
รวม		4.28	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านจิตใจมีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการวางแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข มีระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำเนินชีวิต และ มีจิตสำนึกในการพึ่งตนเองโดยไม่อาศัยและรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นมีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านสังคม

ข้อ	ลักษณะของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการนำไปใช้		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	มีการรับรู้ข่าวสารที่เท่าทัน โลกภายนอก	3.94	0.92	มาก
2	มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตได้ ระหว่างคนในกลุ่มหรือคนในชุมชนด้วยกัน	4.07	0.68	มาก
3	มีวิถีชีวิตที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	4.06	0.65	มาก
4	สมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการทำงานร่วมกัน	4.01	0.67	มาก
5	มีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อการจำหน่ายผลผลิต	3.35	1.00	ปานกลาง
6	มีการตั้งกองทุนของชุมชนหรือของกลุ่มสมาชิกเพื่อเป็นสวัสดิการในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.11	0.86	มาก
7	มีการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	4.03	0.72	มาก
8	มีการตั้งกฎกติกาของกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีและความเท่าเทียมกัน	3.95	0.62	มาก
9	มีการแสดงปัญหาที่เกิดขึ้นแสดงความคิดเห็นและการยอมรับกันภายในชุมชนหรือสมาชิกกลุ่ม	3.99	0.71	มาก
รวม		3.95	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านสังคม มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีการตั้งกองทุนของชุมชนหรือของกลุ่มสมาชิกเพื่อเป็นสวัสดิการในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากที่สุด รองลงมาคือ มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตได้ ระหว่างคนในกลุ่มหรือคนในชุมชนด้วยกัน และ มีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อการจำหน่ายผลผลิต มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ	ลักษณะของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการนำไปใช้		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	มีการนำวัสดุตามธรรมชาติมาใช้ในการผลิตปุ๋ย	4.21	0.73	มาก
2	สภาพดินที่นำไปใช้ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น	4.13	0.64	มาก
3	คุณภาพน้ำหลังจากที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	4.19	0.61	มาก
4	ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีปลอดสารพิษ	4.10	0.78	มาก
5	สุขภาพของสมาชิกดีขึ้นหลังจากที่นำไปใช้	4.31	0.64	มาก
6	สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ พื้นที่การเกษตรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ดีขึ้นเนื่องจากไม่มีสารพิษตกค้าง	4.27	0.68	มาก
รวม		4.20	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ทำให้สุขภาพของสมาชิกดีขึ้นหลังจากที่นำไปใช้มากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ พื้นที่การเกษตรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ดีขึ้นเนื่องจากไม่มีสารพิษตกค้าง และ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีปลอดสารพิษ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเทคโนโลยี

ข้อ	ลักษณะของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการนำไปใช้		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	มีการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการผลิตปุ๋ย	3.94	0.91	มาก
2	มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น	3.89	0.89	มาก
3	วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้	4.02	0.86	มาก
4	ได้รับการฝึกอบรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	3.99	0.84	มาก
5	นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการผลิตปุ๋ยของกลุ่ม	4.01	0.77	มาก
6	หาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้คุณภาพ	3.91	0.83	มาก
7	มีเครื่องมือเครื่องจักรเป็นของกลุ่มเอง	3.89	0.87	มาก
8	มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการผลิตปุ๋ยได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง	3.88	0.86	มาก
9	ทราบวิธีการใช้ และสามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง	3.57	1.02	มาก
10	มีพื้นที่เฉพาะสำหรับจัดเก็บปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง	3.90	0.92	มาก
รวม		3.90	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเทคโนโลยี มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ได้รับการฝึกอบรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมา คือ หาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้คุณภาพ และมีพื้นที่เฉพาะสำหรับจัดเก็บปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเศรษฐกิจ

ข้อ	ลักษณะของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการนำไปใช้		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น	4.05	0.87	มาก
2	ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.95	0.90	มาก
3	มีการตั้งกองทุนให้กับสมาชิก มีการออม เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น	3.93	0.93	มาก
4	มีการจำหน่ายปุ๋ยหลังจากแบ่งปันกันเรียบร้อยแล้วภายในกลุ่ม	3.87	0.93	มาก
5	ผลผลิตที่ได้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก ทำให้คนในชุมชนมีงานทำ	3.65	1.03	มาก
6	ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต	3.84	0.85	มาก
7	มีการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อใช้ในการกำหนดราคาปุ๋ยในการจำหน่าย	3.91	0.82	มาก
8	วางแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายให้มีการตอบรับ	3.71	1.03	มาก
9	จากลูกค้าภายในชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น	3.64	1.11	มาก
รวม		3.84	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเศรษฐกิจ มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และวางแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายให้มีการตอบรับจากลูกค้าภายในชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ด้าน จิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยรวม ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	64	3.94	0.48	มาก
หญิง	72	4.06	0.41	มาก
รวม	136	7.00	0.89	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามเพศ พบว่า มากที่สุดคือเพศหญิง

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	64	3.94	0.48	1.546	0.125
หญิง	72	4.06	0.41		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	64	4.26	0.55	มาก
หญิง	72	4.30	0.43	มาก
รวม	136	8.56	0.98	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามเพศ พบว่า มากที่สุดคือเพศหญิง

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	64	4.26	0.55	.429	0.669
หญิง	72	4.30	0.43		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านจิตใจ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	64	3.89	0.52	มาก
หญิง	72	4.00	0.42	มาก
รวม	136	7.89	0.94	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามเพศ พบว่า มากที่สุดคือเพศหญิง

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	64	3.89	0.52	1.379	0.170
หญิง	72	4.00	0.42		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	64	4.12	0.51	มาก
หญิง	72	4.28	0.45	มาก
รวม	136	8.40	0.96	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามเพศ พบว่า มากที่สุดคือ เพศหญิง

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	64	4.12	0.51	1.923	0.057
หญิง	72	4.28	0.45		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	64	3.86	0.66	มาก
หญิง	72	3.94	0.59	มาก
รวม	136	7.80	1.25	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามเพศ พบว่า มากที่สุดคือ เพศหญิง

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	64	3.86	0.66	.743	0.459
หญิง	72	3.94	0.59		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านเทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	64	3.73	0.74	มาก
หญิง	72	3.94	0.75	มาก
รวม	136	7.64	1.49	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกตามเพศ พบว่า มากที่สุดคือ เพศหญิง

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	64	3.73	0.74	1.581	0.116
หญิง	72	3.94	0.75		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 27 ปี	19	4.04	0.31	มาก
28 – 37 ปี	50	4.04	0.38	มาก
38 – 47 ปี	39	4.02	0.49	มาก
48 ปี ขึ้นไป	28	3.92	0.55	มาก
รวม	136	4.01	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มากที่สุดมีอายุ 18 – 27 ปี และมีอายุ 28 – 37 ปี รองลงมา มีอายุ 38 – 47 ปี และน้อยที่สุดมีอายุ 48 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 4.23 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.28	3	0.9	0.473	0.702
ภายในกลุ่ม	26.47	132	0.20		
รวม	26.75	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยรวม สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามเพศ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 27 ปี	19	4.23	0.41	มาก
28 – 37 ปี	50	4.28	0.46	มาก
38 – 47 ปี	39	4.40	0.49	มาก
48 ปี ขึ้นไป	28	4.17	0.58	มาก
รวม	136	4.28	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านจิตใจ จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มากที่สุดมีอายุ 38 – 47 ปี รองลงมา มีอายุ 28 – 37 ปี และน้อยที่สุดมีอายุ 48 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 4.25 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.93	3	0.31	1.293	0.280
ภายในกลุ่ม	31.50	132	0.24		
รวม	32.43	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านจิตใจ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 27 ปี	19	3.99	0.35	มาก
28 – 37 ปี	50	3.98	0.38	มาก
38 – 47 ปี	39	3.96	0.54	มาก
48 ปี ขึ้นไป	28	3.83	0.59	มาก
รวม	136	3.95	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.26 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านสังคม จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มากที่สุดมีอายุ 38 – 47 ปี รองลงมา มีอายุ 28 – 37 ปี และน้อยที่สุดมีอายุ 48 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 4.27 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.51	3	0.17	0.763	0.517
ภายในกลุ่ม	9.39	132	0.22		
รวม	29.90	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านสังคม สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 27 ปี	19	4.14	0.43	มาก
28 – 37 ปี	50	4.20	0.53	มาก
38 – 47 ปี	39	4.18	0.52	มาก
48 ปี ขึ้นไป	28	4.26	0.39	มาก
รวม	136	4.20	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.28 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มากที่สุดมีอายุ 48 ปี ขึ้นไป รองลงมาคืออายุ 28 – 37 ปี และน้อยที่สุดมีอายุ 18 – 27 ปี

ตารางที่ 4.29 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.16	3	0.05	0.226	0.878
ภายในกลุ่ม	31.32	132	0.24		
รวม	31.48	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามเพศ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 27 ปี	19	4.11	0.39	มาก
28 – 37 ปี	50	3.90	0.56	มาก
38 – 47 ปี	39	3.91	0.60	มาก
48 ปี ขึ้นไป	28	3.74	0.83	มาก
รวม	136	3.90	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.28 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มากที่สุดมีอายุ 18 – 27 ปี ขึ้นไป รองลงมา มีอายุ 38 – 47 ปี และน้อยที่สุดมีอายุ 48 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.57	3	0.52	1.357	0.259
ภายในกลุ่ม	50.91	132	0.37		
รวม	52.48	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.31 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเทคโนโลยี สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 27 ปี	19	3.77	0.58	มาก
28 – 37 ปี	50	3.94	0.70	มาก
38 – 47 ปี	39	3.78	0.88	มาก
48 ปี ขึ้นไป	28	3.79	0.76	มาก
รวม	136	3.84	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.32 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า มากที่สุดมีอายุ 28 – 37 ปี รองลงมาคืออายุ 48 ปี ขึ้นไป และน้อยที่สุดมีอายุ 18 – 27 ปี

ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.87	3	0.29	0.508	0.677
ภายในกลุ่ม	75.05	132	0.57		
รวม	75.92	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.33 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5,000 บาท	46	4.05	0.42	มาก
5,001 – 10,000 บาท	68	3.94	0.49	มาก
10,001 – 15,000 บาท	11	4.16	0.28	มาก
15,001 บาทขึ้นไป	11	4.04	0.37	มาก
รวม	136	4.01	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.34 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มากที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท

ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.65	3	0.22	1.096	0.353
ภายในกลุ่ม	26.10	132	0.20		
รวม	26.75	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.35 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยรวม สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5,000 บาท	46	4.31	0.47	มาก
5,001 – 10,000 บาท	68	4.21	0.52	มาก
10,001 – 15,000 บาท	11	4.31	0.46	มาก
15,001 บาทขึ้นไป	11	4.55	0.28	มาก
รวม	136	4.28	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.36 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านจิตใจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มากที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท และ 10,001 – 15,000 บาท น้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท

ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ด้านจิตใจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.13	3	0.38	1.590	0.195
ภายในกลุ่ม	31.30	132	0.24		
รวม	32.43	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.37 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านจิตใจ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5,000 บาท	46	3.97	0.40	มาก
5,001 – 10,000 บาท	68	3.88	0.54	มาก
10,001 – 15,000 บาท	11	4.18	0.23	มาก
15,001 บาทขึ้นไป	11	4.01	0.40	มาก
รวม	136	3.95	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.38 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านสังคม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มากที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท

ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านสังคม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.99	3	0.33	1.502	0.217
ภายในกลุ่ม	28.91	132	0.22		
รวม	29.90	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.39 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านสังคม สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระว้ฒ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5,000 บาท	46	4.13	0.50	มาก
5,001 – 10,000 บาท	68	4.17	0.47	มาก
10,001 – 15,000 บาท	11	4.65	0.35	มากที่สุด
15,001 บาทขึ้นไป	11	4.26	0.42	มาก
รวม	136	4.20	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.40 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มากที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท

ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเระว้ฒ จังหวัดเลย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.54	3	0.85	3.865*	0.011
ภายในกลุ่ม	28.94	132	0.22		
รวม	31.48	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.41 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีรายได้ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffé ปรากฏผลดังตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่

รายได้ต่อเดือน (บาท)	\bar{X}	ไม่เกิน 5,000	5,001 – 10,000	10,001 – 15,000	15,001 ขึ้นไป
		4.13	4.17	4.65	4.26
ไม่เกิน 5,000	4.13	-	0.35	0.52*	0.12
5,001 – 10,000	4.17		-	0.48*	0.09
10,001 – 15,000	4.65			-	0.39
15,001 ขึ้นไป	4.26				-

จากตารางที่ 4.42 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีรายได้ต่างกัน มีการนำไปใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ผู้มีรายได้ ผู้มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากกว่าผู้มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท และผู้มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากกว่าผู้มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5,000 บาท	46	4.02	0.55	มาก
5,001 – 10,000 บาท	68	3.82	0.70	มาก
10,001 – 15,000 บาท	11	3.91	0.49	มาก
15,001 บาทขึ้นไป	11	3.88	0.48	มาก
รวม	136	3.90	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.43 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านสังคม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มากที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท

ตารางที่ 4.44 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ด้านเทคโนโลยี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.09	3	0.36	0.934	0.426
ภายในกลุ่ม	51.39	132	0.39		
รวม	52.48	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.44 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเทคโนโลยี สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5,000 บาท	46	3.91	0.82	มาก
5,001 – 10,000 บาท	68	3.78	0.71	มาก
10,001 – 15,000 บาท	11	3.98	0.66	มาก
15,001 บาทขึ้นไป	11	3.74	0.81	มาก
รวม	136	3.84	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.45 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มากที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.79	3	0.26	0.461	0.710
ภายในกลุ่ม	75.13	132	0.57		
รวม	75.92	135			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.46 พบว่า การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

ผู้วิจัย ได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ends Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปრაกฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.47 แสดงจำนวนของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำแนกตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับ	ปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความถี่
1	ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธีเพื่อให้ได้ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่มีปริมาณมาก	68
2	ขาดแคลนเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมและให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	31
3	ขาดการรวมตัวกันในการผลิตปุ๋ยคือ มีเวลาว่างไม่ตรงกัน หรือเกิดความขัดแย้งกันในการผลิตและการตลาด	19

จากตารางที่ 4.47 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธีเพื่อให้ได้ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่มีปริมาณมาก รองลงมาคือ ขาดแคลนเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมและให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ น้อยที่สุด คือ ขาดการรวมตัวกันในการผลิตปุ๋ยคือ มีเวลาว่างไม่ตรงกัน หรือเกิดความขัดแย้งกันในการผลิตและการตลาด

**ตารางที่ 4.48 แสดงจำนวนของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำแนกตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
แนวทางแก้ไขปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**

ลำดับ	แนวทางแก้ไขปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ความถี่
1	จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธี โดยหน่วยงานของรัฐเข้าไปจัดอบรมให้	65
2	ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือจัดงบประมาณในการส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ให้กับควรมีการ	27
3	เสริมสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม มีการตั้งกฎระเบียบในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานออกมาดีและเรียบร้อยตามกำหนดและมีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ	15

จากตารางที่ 4.48 พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย มากที่สุด คือ มีจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธี โดยหน่วยงานของรัฐเข้าไปจัดอบรมให้ รองลงมา คือ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือจัดงบประมาณในการส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเพื่อการผลิตปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง น้อยที่สุด คือ มีการเสริมสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม มีการตั้งกฎระเบียบในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานออกมาดีและเรียบร้อยตามกำหนดและมีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย มีจำนวนทั้งสิ้น 210 คน ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้นิยามของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 136 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 3 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 41 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะของปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย จำนวน 136 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (percentage) การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ ใช้การทดสอบ t-test สำหรับจำแนกตามอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้การทดสอบ F-test หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ต่อด้วยวิธีหาความแตกต่างรายคู่ของเชฟเฟ้ (Scheffé) และข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ใช้การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency)

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 136 คน เป็นเพศชาย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 47.06 เป็นเพศหญิง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94 กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นผู้มีอายุระหว่าง 28 – 37 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.76 รองลงมามีอายุระหว่าง 38 – 47 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.68 มีอายุ 48 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.59 และน้อยที่สุด มีอายุระหว่าง 18 – 27 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.97 กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีรายได้ต่อเดือนมากที่สุด คือ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.82 และน้อยที่สุดคือมีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท และ 15,001 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.09

5.1.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์การศึกษาการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และจำแนกในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

- 1) ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก
- 2) ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก
- 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก
- 4) ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก
- 5) ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้

เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านจิตใจ พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน

2) ด้านสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน

3) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน แต่ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีผู้มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท และนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

4) ด้านเทคโนโลยี พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน

5) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน

5.1.4 ผลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย มีรายละเอียดดังนี้

1) ปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียงตามลำดับดังนี้

1.1 ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธี เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่มีปริมาณมาก

1.2 ขาดแคลนเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมและให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

1.3 ขาดการรวมตัวกันในการผลิตปุ๋ยคือ มีเวลาว่างไม่ตรงกัน หรือเกิดความขัดแย้งกันในการผลิตและการตลาด

2) แนวทางแก้ไขปัญหาในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียงตามลำดับดังนี้

2.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธีโดยหน่วยงานของรัฐเข้าไปจัดอบรมให้

2.2 ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนเงินทุน

2.3 มีการเสริมสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม มีการตั้งกฎระเบียบในการทำร่วมกัน เพื่อให้งานออกมาดีและเรียบร้อยตามกำหนดและมีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ให้มีการดำรงชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฉิริศักดิ์ นุ่นช่วย** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวคิดของเกษตรกรในการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช” จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านสังคมและด้านองค์กรชุมชนเข้มแข็งอยู่ในระดับที่มาก ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสังคม ด้านองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านปัญหาต่อการปฏิบัติ ด้านเศรษฐกิจ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนนั้นต้องเริ่มต้นที่จิตสำนึก หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี และรู้สึกถึงความพอเพียง คือ ดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้องไม่ให้ออดอยาก หรือ โลก

แล้วตัดดวงหรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็น ต้องคิดเผื่อแบ่งปัน ไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนด้วย ตามหลักการข้างต้นนั้น **กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** ได้กล่าวไว้ว่า ผลจากการปฏิบัติ สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพอเพียงทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงในระดับสังคม รู้จักความพึ่งพาตนเองอยู่อย่างพอเพียง ไม่เป็นหนี้หรือมีภาระด้านหนี้สินของตนเองและครอบครัว แต่สามารถหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองได้โดยที่ยังเหลือเป็นส่วนออมของครอบครัวด้วย โดยผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ในด้านจิตใจ สมาชิกของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ย จะมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้มากกว่าด้านอื่น ๆ แสดงว่าสมาชิกต้องมีการเตรียมความพร้อมที่จะรับรู้หรือเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องมึจิตสำนึกที่จะยอมรับก่อน ที่จะนำมาปฏิบัติ ในชุมชน หรือสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งความพึ่งตนเอง อยู่ดีมีสุข สดุดท้าย มีความมั่นคงทางการเงิน คือด้านเศรษฐกิจ มีการออม ไม่มีหนี้ ซึ่งถือเป็นลุ่มอันประเสริฐนั่นเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กานดาพันธุ์ วันทยะ** ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาจากเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 65 ราย จากทั้งหมด 303 ราย ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิส พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคม มีอยู่ 3 ด้าน เท่ากัน ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .05 คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านจิตใจ, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร โครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .01 และปัจจัยด้านสังคมมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร โครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .10

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านรายได้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทรและความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน ในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กานดาพันธุ์ วันทยะ** ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์ด้วย

แบบจำลอง โลจิต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคม มีอยู่ 3 ด้าน เท่ากัน ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .05 คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านจิตใจ, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .01 และปัจจัยด้านสังคมมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .10

และแบ่งเป็นรายด้านในการอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 1 คือ ด้านจิตใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มปยุ่นั้นต้องเริ่มต้นที่จิตสำนึก หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปยุอินทรีย์ ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ให้ความสำคัญกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักพึ่งพาตนเองในด้านจิตใจก่อนอันดับแรกจึงตามด้วยด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กานดาพันธุ์ วันทยะ** ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษามากจากเกษตรกรโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 65 ราย จากทั้งหมด 303 ราย ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง โลจิต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคม มีอยู่ 3 ด้าน เท่ากัน ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .05 คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านจิตใจ, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .01 และปัจจัยด้านสังคมมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ .10

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวางแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปยุอินทรีย์ มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนในเรื่องการดำเนินชีวิต ยกตัวอย่างเช่น รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ในครอบครัวของตนเอง และสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตน ไม่ให้เป็นหนี้ และสมาชิกจะต้องรู้จักดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้ได้เกิดประโยชน์ที่สุด โดยเฉพาะควรสามารถพึ่งตนเองในเรื่องปัจจัยสี่ให้ได้ระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ **กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** ที่กล่าวว่า การนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับปฏิบัติ ได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 พึ่งตนเองได้ ชั้นที่ 2 การอยู่ได้อย่างพอเพียง ชั้นที่ 3 การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร

และขั้นที่ 4 การอยู่ดียั่งยืนด้วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วีระ กำแหง** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณี ตำบลนาวัง กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสร้างตัวชี้วัด เพื่อกำหนดระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดเป็นตัวอย่างและแนวทางประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมระดับครอบครัว ดำรงชีพเกษตรกรตามหลักการพึ่งตนเอง มีความพอเพียงตามอัตภาพและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขตามฐานะ พอมี พอกิน พอใช้ ระดับชุมชนมุ่งให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปของกลุ่มหรือสหกรณ์ โดยร่วมแรงในการผลิต การตลาด ด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานราชการมูลนิธิและเอกชน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง โดยไม่อาศัยและรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีการพึ่งพาตนเอง หรือช่วยเหลือตนเองก่อน โดยไม่อาศัยบุคคลอื่นหรือพึ่งพามูลค่าอื่น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ **กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** ที่กล่าวว่า การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คือ เมื่อมีปัญหาจากการดำเนินชีวิต ก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุและปัจจัย ด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดพึ่งผู้อื่น และมีการปรึกษาหารือที่ถ้อยอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประสิทธิ์ แพทย์รังสี** ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อประเมินผลความสำเร็จของ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่และเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ผลการศึกษาพบว่า โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความสำเร็จ โดยหลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรกรจะได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยสามารถอธิบายความสำเร็จตามประเด็น สำหรับในด้านจิตใจ พบว่าเกิดการรักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือกันมากขึ้น ในชุมชน เกิดจิตใจที่มุ่งพัฒนาชุมชนตนเองให้ดีขึ้น

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 2 คือ ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีการรวมตัวกันในการทำกิจกรรมการผลิตปุ๋ยเป็นอย่างดี มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในเรื่องของการผลิตปุ๋ยหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานอื่น ๆ ในชุมชน ทำให้มีการพัฒนาของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สิทธิศักดิ์ นุ่นช่วย** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวคิดของเกษตรกรในการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช” จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวม ทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านสังคมและด้านองค์กรชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับที่มาก ส่วนด้านอื่น ๆ มี

ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสังคม ด้านองค์กรชุมชน เข้มแข็ง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านปัญหาต่อการปฏิบัติ ด้านเศรษฐกิจ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการตั้งกองทุนของชุมชนหรือของกลุ่มสมาชิกเพื่อเป็นสวัสดิการ ในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มปุ๋ยหลังจากมีการตั้งกลุ่ม เพื่อร่วมกันในการผลิตปุ๋ยแล้วนั้นอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีคุณภาพ และมีการตั้งกองทุนของสมาชิกเพื่อเป็นสวัสดิการในการให้ความช่วยเหลือสมาชิกเมื่อมีปัญหา เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ **คณะทำงานบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจสู่การเรียนรู้ การวางศึกษาธิการ** กล่าวไว้ว่า การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร ได้แก่ เกษตร ทฤษฎีใหม่ คือ มีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาดและพัฒนาสวัสดิการ ของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมใน ด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วีระ คำหัด้า** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของเกษตรกรที่มี ต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากรณี ตำบลนาวัง กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปสร้างตัวชีวิต เพื่อกำหนดระดับของ ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดเป็นตัวอย่างและแนวทางประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ระดับครอบครัว ดำรงชีพเกษตรกรตามหลักการพึ่งตนเอง มีความพอเพียงตามอัตภาพและสามารถ ดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขตามฐานะ พอมี พอกิน พอใช้ ระดับชุมชนมุ่งให้เกษตรกรรวมพลังกัน ในรูปของกลุ่มหรือสหกรณ์ โดยร่วมแรงในการผลิต การตลาด ด้วยความร่วมมือจากหน่วยงาน ราชการมูลนิธิและเอกชน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อการจำหน่าย ผลผลิต มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์กลางการตลาดของกลุ่มผู้ผลิต ปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนมากจะไม่มี แต่จะติดต่อกันโดยตรงในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ณ สถานที่ผลิต ซึ่ง สอดคล้องกับคำกล่าวของ **ฉัตรทิพย์ นาถสุภา** ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหพันธ์อย่างใดอย่าง หนึ่ง ต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในหน่วยย่อย คือ ในหมู่บ้าน และหมู่บ้านเหล่านี้ สามารถที่จะ รวมกันเป็นสหพันธ์ กล่าวคือ ต้องพัฒนาให้เป็นเขต เช่น เขตความมีอยู่จริง โรงเรียน ตลาด และศูนย์วัฒนธรรม สามารถต่อรองกับสถาบันภายนอกได้ เช่น พ่อค้าและรัฐ ได้อย่างมีพลัง น่าจะ ให้ความ สำคัญกับงานนี้ด้วย เพื่อก่อให้เกิดเครือข่ายของหมู่บ้าน ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิราพร เป็ดียนกระโทก** ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของ เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเพลิงหลง ตำบลบ่อปลาทอง อำเภอ ปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนำไปปฏิบัติ การเชื่อมสัมพันธ์ตลาด ส่วน ใหญ่เกษตรกรนำหลักการเชื่อมสัมพันธ์ตลาดไปใช้แก้ไขปัญหาความยากจนในระดับ ไม่ปฏิบัติ โดย

จะผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง หากมีพอเหลือจึงจะนำไปแจกจ่ายให้ญาติพี่น้อง และอาจนำบางส่วนไปจำหน่ายให้เพื่อนบ้าน

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 3 คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ถือเป็น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกแบบหนึ่งซึ่งสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้นำมาใช้แล้วพบว่า สภาพแวดล้อมดีขึ้น และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด โดยมีการนำไปแปรใช้ใหม่ เน้นการพึ่งพาตนเองโดยใช้วัตถุดิบที่ปลูกเองและแรงงานในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วาระ คำห้า** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณี ตำบลนาวัง กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมากจากแบบสอบถามแบบประมาณค่าห้าระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ความเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากด้านมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความพอดีของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความพอดีทางเศรษฐกิจ ด้านความพอดีทางจิตใจ และด้านความพอดีทางสังคม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ทำให้สุขภาพของสมาชิกดีขึ้นหลังจากที่นำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วัสดุในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้จากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้กับพืชหรือต้นไม้ ผลผลิตที่ออกมาจะปลอดภัยไม่มีผู้บริโภครู้สึกมีสุขภาพที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ **จิติรัตน์ พรหนองแสน** กล่าวไว้ว่า ปุ๋ยอินทรีย์หมายถึง ปุ๋ยที่ได้จากอินทรีย์วัตถุ ซึ่งประกอบไปด้วย ซากพืช ซากสัตว์ ที่ตายแล้วและสิ่งขับถ่ายจากสัตว์ จะเป็นประโยชน์ต่อพืชเมื่อผ่านกระบวนการสลายตัว โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์เสียก่อน ปุ๋ยอินทรีย์ที่สำคัญมีอยู่ 4 ชนิด คือ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยพืชสดและผลพลอยได้จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตามปุ๋ยอินทรีย์ที่กล่าวถึงในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจากอินทรีย์วัตถุในธรรมชาติไม่มีสารเคมีผสม และปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจากการผสมอินทรีย์วัตถุในธรรมชาติกับปุ๋ยเคมี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฐิราพร เปลี่ยนกระโทก** ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเพลิงหลง ตำบลบ่อปลาทอง อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านความรู้ ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความรู้ในระดับรอบรู้ดีเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ สำหรับความรู้เกี่ยวกับประโยชน์การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอยู่ในระดับรอบรู้ ส่วนความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการแก้ไขปัญหาจากงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. ด้านความเข้าใจ ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความเข้าใจดีในเรื่องปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ วัสดุ ส่วนประกอบ และประโยชน์การใช้ปุ๋ยชีวภาพ สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการ

แก้ไขปัญหาคความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพในระดับ
เข้าใจ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีปลอดภัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วัสดุ
ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้จากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้กับพืชหรือต้นไม้
ผลผลิตที่ออกมาจะปลอดภัยและมี ทำให้ผลผลิตที่ออกมาคุณภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ
บัณฑิต ดันศิริ กล่าวไว้ว่า รัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกร ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยตั้งเป้าหมาย
คือเร่งรับรองคุณภาพปุ๋ยของกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ซึ่งในแต่ละปีตั้งเป้า
รับรองมาตรฐานสินค้า Q ให้ได้อย่างน้อย 250 แห่ง พร้อมกันนี้ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล กระบวนการ
การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิดเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการดำเนินงาน
ของกลุ่มให้สามารถอยู่รอดด้วยการพึ่งพาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิราพร เป็ลียน
กระโทก** ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเพลิงหลง ตำบลบ่อปลาทอง อำเภอปรางค์กู่ จังหวัด
นครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านความรู้ ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความรู้ในระดับรอบรู้ดีเกี่ยวกับ
ขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ สำหรับความรู้เกี่ยวกับประโยชน์การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอยู่ใน
ระดับรอบรู้ ส่วนความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการแก้ไขปัญหาความยากจนตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2. ด้านความเข้าใจ ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความเข้าใจดีในเรื่องปุ๋ยอินทรีย์
ชีวภาพ วัสดุ ส่วนประกอบ และประโยชน์การใช้ปุ๋ยชีวภาพ สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงและการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขั้นตอนการผลิต
ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพในระดับเข้าใจ

4) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 4 คือ ด้านเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยให้มีคุณภาพโดย
การนำเทคโนโลยีในการผลิตที่ดีและมีประสิทธิภาพมาใช้เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และสมาชิกจะต้องมี
การศึกษาค้นคว้าเพื่อหาวิธีการในการผลิตที่ได้มาตรฐานเพื่อให้ปุ๋ยอินทรีย์มีคุณภาพตามที่ตลาด
ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อภิชัย พันธเสนและคณะ** ศึกษาถึง “การประยุกต์พระราช
ดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม” เป็นความพยายามของคณะ
นักวิจัยในการนำพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ปฏิบัติในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลาง
และขนาดย่อม มีข้อค้นพบสำคัญหลายประการ เช่น อุตสาหกรรมที่ผ่านพ้นวิกฤติเศรษฐกิจมาได้จะ
มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันหลายประการ อาทิ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีราคาไม่แพงแต่ถูก
หลักวิชาการ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับการฝึกอบรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยส่วนใหญ่จะได้รับความรู้ในการผลิตปุ๋ยมาจากการฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จากภาครัฐและภาคเอกชน ที่มาให้ความรู้และสนับสนุนปัจจัยในการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ **บัณฑิต คันธิริ** กล่าวไว้ว่า รัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกร ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยตั้งเป้าดำเนินการ คือเร่งรับรองคุณภาพปุ๋ยของกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ซึ่งในแต่ละปีตั้งเป้ารับรองมาตรฐานสินค้า Q ให้ได้อย่างน้อย 250 แห่ง พร้อมกันนี้ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล กระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิดเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการดำเนินงานของกลุ่มให้สามารถอยู่รอดด้วยการพึ่งพาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิราพร เป็ถียนกระโทก** ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเพลิงหลง ตำบลบ่อปลาทอง อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนำไปปฏิบัติ การขยายโอกาส ส่วนใหญ่เกษตรกรนำหลักการขยายโอกาสไปแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับปฏิบัติ โดยจะนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปถ่ายทอดให้สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน คนในชุมชนต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีพื้นที่เฉพาะสำหรับจัดเก็บปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีการผลิตอย่างต่อเนื่องจะมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้สมบูรณ์จะต้องมีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บปุ๋ยอินทรีย์ จึงไม่มีปัญหาด้านคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ หมายความว่า ปุ๋ยไม่เสื่อมคุณภาพเร็ว ซึ่งสอดคล้อง **ประวิมลพร แพทย์รังสี** ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริน ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการสำเร็จ มาจากปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1. การมีแหล่งน้ำที่พอเพียง 2. ความขยันหมั่นเพียรของเกษตรกร และ 3. ความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของรัฐที่มีต่อเกษตรกร

5) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 5 คือ ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สามารถพึ่งตนเองได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้นคือ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ให้สมาชิก มีการออม เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ มีการหาแหล่งเงินทุนในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้มีคุณภาพตามที่ลูกค้าต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิระ คำหัด้า** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณี ตำบลนาวัง กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมากจากแบบสอบถามแบบประมาณค่าห้าระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ความเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากด้านมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความพอดีของทรัพยากร

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความพอดีทางเศรษฐกิจ ด้านความพอดีทางจิตใจ และด้านความพอดีทางสังคม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ คือ ปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการจำหน่ายและนำมาเป็นค่าตอบแทนให้กับสมาชิก ดังนั้นสมาชิกจึงมีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับตอนยังไม่มีจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ **สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด** กล่าวว่า ในด้านเศรษฐกิจ จะอยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถการสนองความต้องการเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีพัฒนาการต่อเนื่องมีประสิทธิภาพในการแข่งขันได้ สามารถออมและมีการลงทุนสามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประธินพร แพทย์รังสี** ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและทำให้ต้นทุนในการครองชีพของเกษตรกรต่ำลงเนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารลดลง เนื่องจากสามารถผลิตอาหารไว้บริโภคได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วางแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายให้มีการตอบรับจากลูกค้าภายในชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยไม่มีวางแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายเนื่องจาก สมาชิกกลุ่มส่วนมากไม่มีความรู้และไม่ได้จัดการเรื่องการตลาดเท่าไร อีกทั้งปริมาณปุ๋ยที่จะจำหน่ายมีไม่มาก เพราะต้องแบ่งเพื่อนำไปใช้ เหลือถึงจะจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ **พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี** กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก ซึ่งเมื่อเหลือจากบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจะเป็นกำไรของเกษตรกร สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อรศุดา เจริญรัก** ได้ศึกษาในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย” ซึ่งศึกษาเงื่อนไขของการดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงบริบทจากสังคมประเพณีมาสู่สังคมทันสมัยก็คือ เมื่อหมู่บ้านต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงจากความทันสมัยต่าง ๆ รวมทั้งระบบทุนนิยมการค้า ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมหลายด้าน และอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนต้อง ถูกกระทบกระเทือน มีการสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกัน และการสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ภายใต้ระบบการจัดการรูปแบบใหม่ที่เกิดจากความร่วมมือเพื่อสร้างศักยภาพในการปรับตัวโดยระดมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ นำมาสร้าง

กระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชนที่มีได้ตัดตอนจากภูมิปัญญาเดิม แต่กลับนำความรู้สมัยใหม่ มาบูรณาการได้อย่างเหมาะสม

5.2.2 การศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยในอำเภอ เราววัน จังหวัดเลย ที่มี เพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราววัน จังหวัดเลย ที่มีเพศ ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราววัน จังหวัดเลย ที่มีเพศต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้ผลิต ปุ๋ยอินทรีย์ ที่มีเพศต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน เพราะการใช้หลัก ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะ แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ดังนั้นก็สามารถนำไปใช้ในผู้ผลิตปุ๋ย อินทรีย์ในอำเภอเราววัน จังหวัดเลย ได้ทุกเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศุภภรณ์ ชารพภูมิ** ศึกษาถึง “คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน กรณีศึกษา : เกษตรกร ตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึง คุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิต ใน การทำงาน ของเกษตรกรในตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากรวมถึงด้านพอประมาณ ด้าน ความรู้ ด้านคุณธรรมและความมีเหตุผลอยู่ในระดับมากและระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและ คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานคือ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ ส่วน ปัจจัยด้านเพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตทั้ง สองด้าน

2. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราววัน จังหวัดเลย ที่มีอายุ ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราววัน จังหวัดเลย ที่มีอายุต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้ผลิต ปุ๋ยอินทรีย์ ที่มีอายุต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน เพราะการใช้หลัก ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะ

แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ดังนั้นก็สามารถนำไปใช้ในผู้ผลิตปุ๋ย อินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ได้ทุกวัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ตุภาภรณ์ ชารพภูมิ** ศึกษาถึง “คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน กรณีศึกษา : เกษตรกร ตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึง คุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตใน การทำงาน ของเกษตรกรในตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากรวมถึงด้านพอประมาณ ด้าน ความรู้ ด้านคุณธรรมและความมีเหตุผลอยู่ในระดับมากและระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและ คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานคือ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ ส่วน ปัจจัยด้านเพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตทั้ง สองด้าน

3. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ที่มีอายุต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ที่มีอายุต่างกัน มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน เพราะใช้หลักปรัชญา “**เศรษฐกิจพอเพียง**” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระ ราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติ ตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ดังนั้นก็สามารถ นำไปใช้ในผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ได้ทุกวัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ตุภาภรณ์ ชารพภูมิ** ศึกษาถึง “คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการ ทำงาน กรณีศึกษา : เกษตรกร ตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาถึงคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ของเกษตรกรในตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผล การศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากรวมถึงด้าน พอประมาณ ด้านความรู้ ด้านคุณธรรมและความมีเหตุผลอยู่ในระดับมากและระดับคุณภาพชีวิตใน การทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจ

พอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานคือ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ ส่วน ปัจจัยด้านเพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ทั้งสองด้าน

5.2.3 การศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาจากข้อมูลทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ พบว่า **ข้อที่มีค่าความถี่สูงสุด** คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธี เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ที่มีปริมาณมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาจากข้อมูลทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ พบว่า **ข้อที่มีค่าความถี่สูงสุด** คือ จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกวิธีโดยหน่วยงานของรัฐเข้าไปจัดอบรมให้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผล โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ผลการศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในตำบลเราวัณ จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จึงควรใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้สำหรับทุกคน ทุกอาชีพ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการวางแผนการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุขอย่างพอเพียงสามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่อาศัยและรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม และควรมหาแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการผลิตปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการวางแผนการตลาดเพื่อให้มีการสั่งซื้อปุ๋ยจากลูกค้าเพิ่มขึ้น

และแบ่งเป็นรายด้านในการเสนอแนะเชิงนโยบายตามลำดับดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 1 คือ ด้านจิตใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำเนินชีวิต มีความใฝ่รู้ใฝ่พัฒนา และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่มัวเมาในอบายมุข มีความเอื้ออาทรประนีประนอมในการทำงานและการใช้ชีวิตกับคนในชุมชน ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวหลังจากสิ้นภารกิจการทำงานในแต่ละวัน และมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง โดยไม่อาศัยและรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวางแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข อยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรจะมีการวางแผนในทุกๆเรื่องเพื่อให้การดำเนินชีวิตมีความสุข โดยไม่ใช้ชีวิตอยู่บนความประมาทหรือทำให้ตนเองและครอบครัวเดือดร้อน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง โดยไม่อาศัยและรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น อยู่ในระดับมาก จึงควรดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ในทุกด้าน เช่นด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ มีความขยันหมั่นเพียรเพื่อให้ชีวิตมีความสุขและอดออมเพื่ออนาคต ให้ได้ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 2 คือ ด้านสังคม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกให้อยู่ดีกินดีเพื่อเป็นสวัสดิการในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตได้ และแลกเปลี่ยนความคิดหรือความรู้ ระหว่างคนในกลุ่มหรือคนในชุมชนด้วยกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการตั้งกองทุนของชุมชนหรือของกลุ่มสมาชิกเพื่อเป็นสวัสดิการในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้สมาชิกรู้จักการออมเงิน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน รวมทั้งสามารถที่จะดำเนินการผลิตให้ต่อเนื่องเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อการจำหน่ายผลผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ในพื้นที่ที่มีแหล่งชุมชนที่มีประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรควรมีการจัดตั้งศูนย์กลางการตลาดเพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มให้แก่คนทั่วไปได้

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 3 คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรมีการเลือกใช้วัสดุในการทำปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ พื้นที่การเกษตรที่นำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัยจากสารเคมีและไม่มีสารพิษตกค้าง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สุขภาพของสมาชิกดีขึ้นหลังจากที่นำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรนำผลิตภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติไปใช้เพราะไม่มีสารเคมีทำให้ไม่มีผลตกค้างต่อร่างกายและสิ่งแวดล้อม ทำให้สุขภาพของสมาชิกและคนนำไปใช้มีสุขภาพที่ดี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีปลอดภัยจากสารพิษ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ ผลผลิตที่ได้จะมีคุณภาพดีปลอดภัยจากสารพิษ

4) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 4 คือ ด้านเทคโนโลยี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรนำวิธีการผลิตที่ทันสมัยและมีเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานต่อความต้องการของผู้บริโภค

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับการฝึกอบรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดฝึกอบรมให้กับสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีพื้นที่เฉพาะสำหรับจัดเก็บปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรจัดหาพื้นที่จัดเก็บปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มอย่างมิดชิดและปลอดภัยต่อทรัพย์สินและร่างกายของสมาชิกกลุ่ม

5) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ 5 คือ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยอาจได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะนำไปขายโดยเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วางแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายให้มีการตอบรับจากลูกค้าภายในชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนการตลาดเพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถขายปุ๋ยอินทรีย์ให้ได้ปริมาณมาก ๆ เพื่อจะทำให้สมาชิก

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่

- 2) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเพียงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ ต่อไป
- 3) ควรมีศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเพียง

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2549.
- คณะกรรมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจสู่การเรียนการสอน. **ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ, 2550.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2541.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **ทฤษฎีใหม่ : มิตินี้ยิ่งใหญ่ทางความคิด**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา, 2541.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. **วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์, 2541.
- บัณพร อ่อนดำ. **ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท : ประสบการณ์ของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- ประเวศ วะสี. **เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางประชาสังคม : แนวพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2542.
- พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี. **วิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา**. เชียงใหม่ : หจก.เชียงใหม่โรงแสงศิลป์, 2549.
- พัฒนาชุมชนอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด, สำนักงาน. **“กระบวนการแก้จน คนหนองพอก”1, รายงานผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. ร้อยเอ็ด : กระทรวงมหาดไทย, 2549.
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. **เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่**. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์, 2550.
- ส่งศรี ชมพูนุวงศ์. **การออกแบบการวิจัย**. นครราชสีมาธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2548.
- _____. **การวิจัย**. นครราชสีมาธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547.

สมชัย วงษ์นายะ, รศ. ดร. และ ทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์, รศ. ดร.. **เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : ไหม่ปรากฏสถานพิมพ์, 2551.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

ไสว บุญมา. **เศรษฐกิจพอเพียง : ภูมิปัญญาชาติไทย**. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ.ลีฟวิ่ง, 2543.

อภิชัย พันธเสน. **สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549.

อรสุดา เจริญรัก. **เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ฟ้าอภัยจำกัด, 2545.

อำพล เสนาณรงค์. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2544.

2. บทความในหนังสือพิมพ์

บัณฑิต ต้นศิริ, “हनุนเกษตรผลิตปุ๋ยอินทรีย์”, **เคล็ดนิวส์**, (30 มีนาคม 2550) : 13.

สุเมธ ต้นติเวชกุล. “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”, **มติชนรายสัปดาห์**, ฉบับที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2541) : 45.

3. บทความจากเว็บไซต์

มูลนิธิชัยพัฒนา, เศรษฐกิจพอเพียง : ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตามรอยพระยุคลบาท (ออนไลน์), 29 มิถุนายน 2550,

<<http://chaipat.or.th>> (29 June 2007)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (ออนไลน์), เมื่อ 9 มีนาคม 2551,

<<http://www.nesac.go.th>>(9 June 2007)

4. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

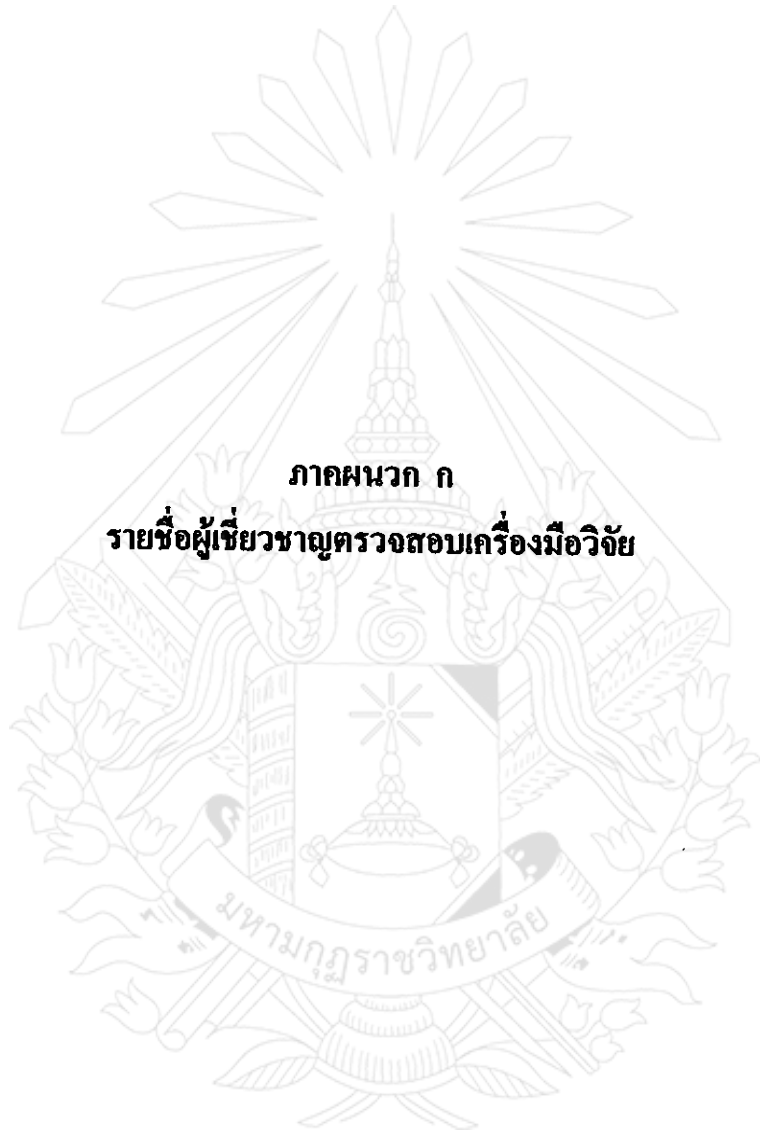
การดาพันธ์ วันทยะ. “ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

- จิตร์รัตน์ พรหนองแสน. “การศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า”. **วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- จิราพร เปลี่ยนกระโทก. “ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเพลิงหลง ตำบลบ่อปลาทอง อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2551.
- เนาวรารี ม่วงคราม. “การศึกษาทัศนะเกษตรกรที่มีต่อการสร้างความมั่นคงทางรายได้ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากรณีเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในโครงการรวมน้ำใจถวายในหลวง”. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.
- ประธินพร แพทย์รังสี. “ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- ประเสริฐ เวียงสุนทร. “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะเกษตรกรในเขตตำบลโคกปลาชิว อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2549.
- วีระ คำหล้า. “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากรณี ตำบลนาวัง กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- สิทธิศักดิ์ นุ่นช่วย. “แนวคิดของเกษตรกรในการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- สุเชษฐ มีไมตรีจิตต์. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกรรมการบริการองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.

- สุภาภรณ์ ชารผาภูมิ. “คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน
กรณีศึกษา : เกษตรกร ตำบลดอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี”. **ภาคนิพนธ์
การจัดการทั่วไป**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. 2550.
- สุรางค์ลักษณ์ โรจน์พานิช. “ศึกษาการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับสถานสงเคราะห์ กรณีศึกษา :
สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนบ้านเบธานี อำเภอลำลูกกา จังหวัดเลย”. **วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- อภิชัย พันธเสนและคณะ. “การประยุกต์พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาด
กลางและขนาดย่อม”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย, 2546.
- อรสุดา เจริญรัก. “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย”. **รายงานการวิจัย**.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเทรศน์, 2546.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผศ. ดร. ภาสกร คอกจันทร์

วุฒิการศึกษา

Ph.D. (Political science)

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2. ผศ. ชัชฌพงษ์ ศรีจันทร์

วุฒิการศึกษา

ค.ม. (การบริหารการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง

3. นายอนิวรรณ บุตรวิไล

วุฒิการศึกษา

วท.ม. (ส่งเสริมการเกษตร)

ตำแหน่งปัจจุบัน

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

4. นายเฉลิม โยชามาศ

วุฒิการศึกษา

ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

ตำแหน่งปัจจุบัน

หัวหน้าสำนักปลัด
สำนักงานเทศบาลตำบลเอราวัณ

5. นายวิระพงษ์ คุณประทุม

วุฒิการศึกษา

ค.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

อนุชอแสง
Abe

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๑๖

ที่ ศธ ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๖๔

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

ด้วยนางสาวชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๔/๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระวราวุธ สีลาวัฑ (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๑๖

ที่ ศร ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๖๔

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ.ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

ด้วยนางสาวชนิศา เกตุแก้วเกลี้ยง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๔/๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระวราวุธ สีลาวัฑ (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

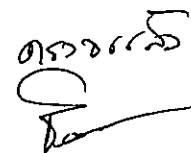
มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

๔/๓.๑/๕๓

ที่ ศธ 6016(2.2)/ว077

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042)830434,813028 โทรสาร 830686

22 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายเฉลิม โยธามาศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม 1 ชุด
2. โครงร่างสารนิพนธ์ 1 ชุด

ด้วยนางสาวชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 4/2550 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระวราวุธ สีลาวุโร (คร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุมนต์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

๓๑/๖/๕๓

ที่ ศธ 6016(2.2) /ว077

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042)830434,813028 โทรสาร 830686

22 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

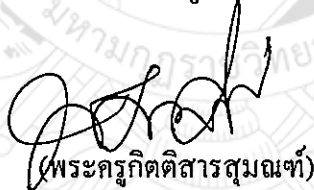
เจริญพร นายอนันต์ นุตรวิไล

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบสอบถาม	1	ชุด
	2. โครงร่างสารนิพนธ์	1	ชุด

ด้วยนางสาวชนิศา เกตุแก้วเกลี้ยง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 4/2550 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระวราวุธ สีลาวุธ (คร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุนนท์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๔๒๘๑-๔๐๖๑๖

ที่ ศร ๖๐๑๖ (๒.๒) / ๖๐๖๔

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร นายวิระพงศ์ คุณประทุม

ด้วยนางสาวชนิตา เกตุแก้วเกลี้ยง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๔/๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์เรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระวราวุธ สีลาวัโร (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับสารนิพนธ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้แนบบแบบสอบถาม ๑ ชุด โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด และค่าความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ๑ ชุด

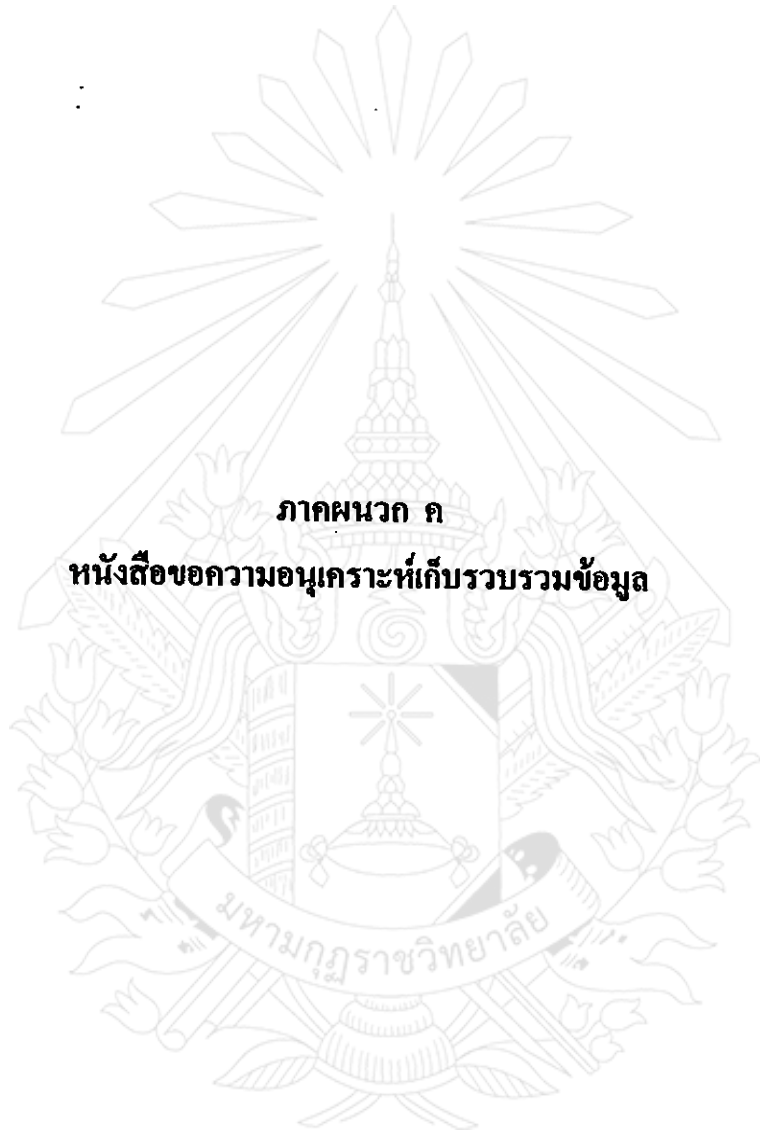
มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ

(พระครูกิตติสารสุมนต์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ ศร 6016(2.2)/2094

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถนนวิสุทธิเทพ
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร.(042) 814616 โทรสาร (042) 830686

2 กรกฎาคม 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามการวิจัย 1 ชุด

ด้วยนางสาวชนิตา เกตุแก้วก๊วย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ 4/2550 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการทำสารนิพนธ์เรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์มหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย

ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการจัดทำสารนิพนธ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติสารสุนทร)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ง
แบบสอบตาม

มหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย ซึ่งคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้ และผลลัพธ์ที่ได้สามารถเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มให้สามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้เป็นอย่างดีและถูกต้องต่อไป

แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ตอนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวชนิกา เกตุแก้วเกลี้ยง

นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

โปรดแสดงเครื่องหมาย / ตรงหน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ

- () 1. 18 – 27 ปี () 2. 28- 37 ปี
() 3. 38 - 47 ปี () 4. 48 ปีขึ้นไป

3. รายได้ต่อเดือน

- () 1. ไม่เกิน 5,000 บาท () 2. 5,001 – 10,000 บาท
() 3. 10,001 – 15,000 บาท () 4. 15,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ตอบตามข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ลำดับ ที่	ข้อความ	ระดับการนำไปใช้				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ด้านจิตใจ						
1	มีการวางแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข					
2	ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวหลังจากสิ้นภารกิจการงานในแต่ละวัน					
3	ไม่มัวเมาในอบายมุข					
4	มีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำเนินชีวิต					
5	มีความใฝ่รู้ใฝ่พัฒนา และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ให้มีชีวิตที่ดีขึ้น					
6	มีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง โดยไม่อาศัยและรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น					

ลำดับ ที่	ข้อความ	ระดับการนำไปใช้				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
7	มีความเอื้ออาทรประนีประนอมในการทำงาน และการใช้ชีวิตกับคนในชุมชน					
2. ด้านสังคม						
1	มีการรับรู้ข่าวสารที่เท่าทัน โลกภายนอก					
2	มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตได้ ระหว่างคนในกลุ่มหรือคนในชุมชนด้วยกัน					
3	มีวิถีชีวิตที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มและช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน					
4	สมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการ ทำงานร่วมกัน					
5	มีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายใน ชุมชนเพื่อการจำหน่ายผลผลิต					
6	มีการตั้งกองทุนของชุมชนหรือของกลุ่มสมาชิก เพื่อเป็นสวัสดิการในการให้ความช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน					
7	มีการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน					
8	มีการตั้งกฎกติกาของกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดความ สามัคคีและความเท่าเทียมกัน					
9	มีการแสดงปัญหาที่เกิดขึ้นแสดงความคิดเห็น และการยอมรับกันภายในชุมชนหรือสมาชิก กลุ่ม					

ลำดับ ที่	ข้อความ	ระดับการนำไปใช้				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1	มีการนำวัสดุตามธรรมชาติมาใช้ในการผลิตปุ๋ย					
2	สภาพดินที่นำไปใช้ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น					
3	คุณภาพน้ำหลังจากที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม					
4	ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีปลอดสารพิษ					
5	สุขภาพของสมาชิกดีขึ้นหลังจากที่นำไปใช้					
6	สิ่งแวดล้อมรอบๆพื้นที่การเกษตรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ดีขึ้นเนื่องจากไม่มีสารพิษตกค้าง					
4. ด้านเทคโนโลยี						
2	มีการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการผลิตปุ๋ย					
2	มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาประยุกต์ใช้					
3	ได้รับการฝึกอบรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์					
4	นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการผลิตปุ๋ย					
5	หาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อทำให้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้คุณภาพ					
6	มีเครื่องมือเครื่องจักรเป็นของกลุ่มเอง					
7	มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆในการผลิตปุ๋ยได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง					

ลำดับ ที่	ข้อความ	ระดับการนำไปใช้				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
8	ทราบวิธีการใช้ และสามารถใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง					
9	มีพื้นที่เฉพาะสำหรับจัดเก็บปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม					
10	มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง					
5. ด้านเศรษฐกิจ						
1	ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น					
2	ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง					
3	มีการตั้งกองทุนให้กับสมาชิก มีการออม เพื่อ เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น					
4	มีการจำหน่ายปุ๋ยหลังจากแบ่งปันกันเรียบร้อยแล้ว ภายในกลุ่ม					
5	ผลผลิตที่ได้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก					
6	ทำให้คนในชุมชนมีงานทำ					
7	ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต					
8	มีการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อใช้ในการกำหนด ราคาปุ๋ยในการจำหน่าย					
9	วางแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายให้มีการ ตอบรับจากลูกค้าภายในชุมชนให้มีปริมาณ เพิ่มขึ้น					

**ตอนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์**

.....

.....

.....

.....

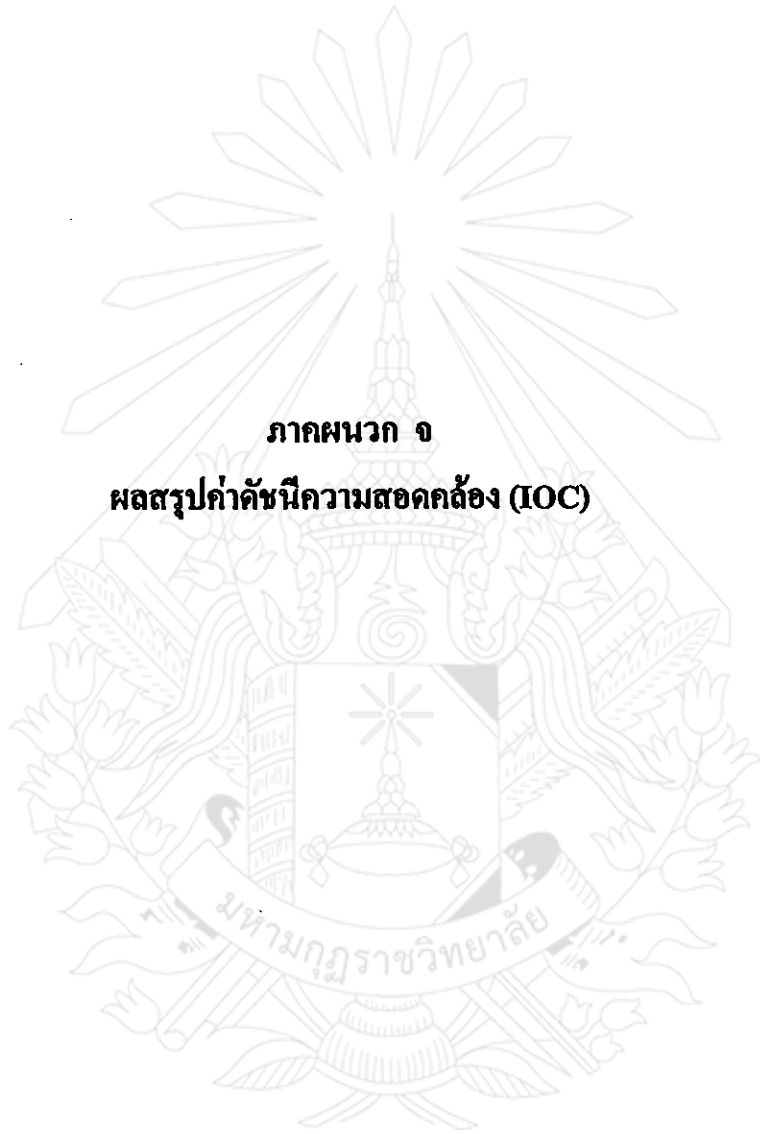
.....

.....

.....

.....

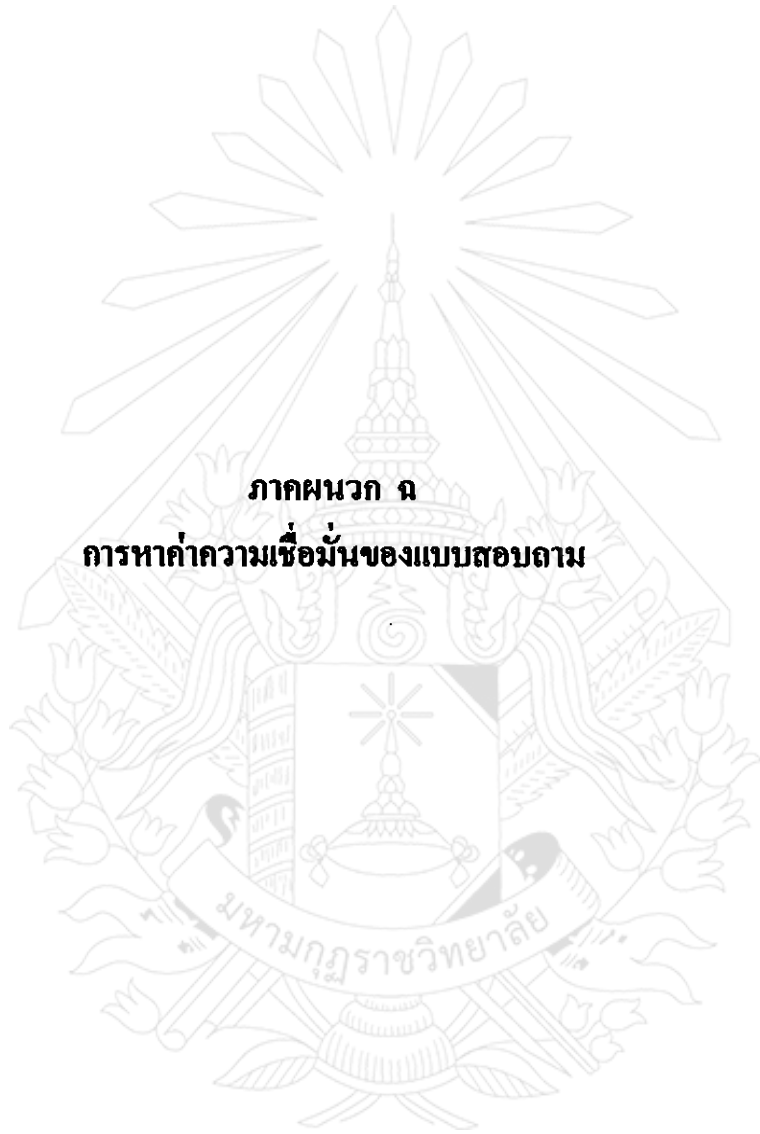

ภาคผนวก จ
ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ผลรวม	ค่า IOC	ผล
	1	2	3	4	5			
ด้านจิตใจ								
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 3	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อที่ 4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 5	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 7	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ด้านสังคม								
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 5	0	0	1	1	1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 7	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 8	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 9	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม								
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 5	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ผลรวม	ค่า IOC	ผล
	1	2	3	4	5			
ด้านเทคโนโลยี								
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 5	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 7	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อที่ 8	0	1	1	1	1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อที่ 9	0	1	0	1	1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 10	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ด้านเศรษฐกิจ								
ข้อที่ 1	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 5	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 7	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 8	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
ข้อที่ 9	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ฉ
การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

*** Warning *** Determinant of matrix is zero

Statistics based on inverse matrix for scale ALPHA

are meaningless and printed as .

N of Cases = 36.0

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	4.4932	3.8889	4.8611	.9722	1.2500	.0292

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	179.3611	105.1516	.7208	.	.8873
A2	179.7500	104.5357	.5382	.	.8883
A3	179.4444	105.6254	.5768	.	.8884
A4	179.6389	106.0659	.4584	.	.8897
A5	179.5833	103.9643	.6640	.	.8868
A6	179.5556	104.3683	.6366	.	.8872
A7	179.4722	106.4849	.4721	.	.8897
B1	179.5556	102.5968	.6720	.	.8860
B2	179.6667	106.9714	.3748	.	.8909
B3	179.7222	106.7206	.3585	.	.8911
B4	179.6667	109.0286	.2208	.	.8929
B5	180.3333	104.8000	.3169	.	.8933
B6	179.5833	106.3071	.4473	.	.8899
B7	179.7500	106.8786	.3813	.	.8908
B8	179.6111	105.6159	.4206	.	.8901

B9	179.7778	105.6063	.4515	.	.8897
C1	179.6389	106.4659	.4226	.	.8902
C2	179.7222	108.4349	.2206	.	.8933
C3	179.6944	110.7897	.0526	.	.8950
C4	179.7500	111.3929	-.0085	.	.8962
C5	179.8611	110.2944	.0893	.	.8948
C6	179.6389	110.3516	.0956	.	.8944
D1	179.7222	104.1492	.5260	.	.8884
D2	179.8056	107.0183	.3733	.	.8909
D3	179.7778	107.8921	.2937	.	.8920
D4	179.7500	108.5929	.2613	.	.8924
D5	179.8056	107.4754	.3328	.	.8915
D6	179.9167	107.3929	.2353	.	.8938
D7	179.8333	106.8857	.3228	.	.8918
D8	179.8056	108.6754	.2271	.	.8929
D9	179.9722	106.7706	.3048	.	.8922
D10	179.4722	106.4278	.5502	.	.8890
E1	179.7222	107.5778	.3194	.	.8917
E2	179.6667	106.3429	.4305	.	.8901
E3	179.6111	103.0444	.6222	.	.8868
E4	179.9444	103.0254	.5339	.	.8881
E5	179.8056	103.1897	.6062	.	.8870
E6	179.8889	106.6159	.4262	.	.8902
E7	179.8889	106.4444	.3989	.	.8905
E8	179.8333	104.4857	.5086	.	.8887
E9	179.8889	106.5587	.3289	.	.8917

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 41 items

Alpha = .8930 Standardized item alpha = .8960

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง
วัน เดือน ปีเกิด : 12 ธันวาคม 2518
ที่อยู่ปัจจุบัน : 66/8 ถนนมลิวรรณ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2533 : มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเลขพิทยาคม จังหวัดเลย
พ.ศ. 2536 : มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสุนารีวิทยา
จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2538 : ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี
พ.ศ. 2540 : ปริญญาตรี คณะผลิตกรรมการเกษตร สาขาวิชา พืชไร่
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ตำแหน่งงานปัจจุบัน : นักวิชาการเกษตร

สถานที่ทำงานปัจจุบัน : เทศบาลตำบลเอราวัณ อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย 42220
โทรศัพท์ / โทรสาร 0-4280-7210